

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar.

Postcheekrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De tegenwoordige grenzen van de gerechtelijke en penitentiaire individualisering der straffen en veiligheidsmaatregelen

Preadvies uitgebracht door de Heer R. CHARLES, Procureur des Konings te Brussel en docent aan de Universiteit te Leuven, op de vergadering gehouden op 24 november 11. door de Belgisch-Luxemburgse Unie voor strafrecht, in het Gerechtshof te Brussel, ter voorbereiding van het congres dat in de maand september 1959 zal gehouden worden te Athene door de Internationale Unie voor Strafrecht.

Aan het einde van een evolutie, die het had doen overgaan van het stadium der private wraak tot datgene van de openbare bestraffing, van de bloedige folteringen der middeleeuwen tot de «prisons améliorantes» van Mirabeau, van de middeleeuwse willekeur der sanctie tot de sociale waarborg van het «nulla poena sine lege», bevindt zich toch nog heden ten dage het strafrecht in volle crisis.

Deze crisis werd geopend op het einde der XIXe eeuw wanneer, onder positivistische invloed, de methode der sociale wetenschappen volledig hernieuwd werd en zij heeft het maximum harer intensiteit bereikt bij de ontluiking van de Italiaanse school van het strafrecht. Wanneer zich toen tegenover de cartesisaanse leer, gesteund op de zuivere redenering, het positivisme kwam stellen, dat volledig berustte op de observatie der feiten, kon het strafrecht niet langer een logische en abstracte constructie blijven met zuiver ideologisch karakter, gesteund op het klassiek postulaat van de volstrekte gelijkheid van alle mensen in hun natuurlijke vrijheid en aansprakelijkheid.

* * *

Evolutie der opvattingen betreffende het strarecht. - Haar invloed op de rol van de straf.

Voor de klassieke penalist waren alle misdadigers wezens die in gelijke mate vrij en verantwoordelijk waren. Hun eigen individualiteit stelde geen problemen.

Het was dan ook logisch dat het strafrecht niet bleef staan bij het onderzoek van deze individualiteit, doch veeleer zijn volle aandacht besteedde aan het gepleegde feit, aan het begane misdrijf. Zo komt het dat gedurende gans de klassieke periode, deze waaruit ons wetboek dateert, het strafrecht uitsluitend heeft bestaan in de studie van de delicten. Het delict, dat in het centrum staat van de belangstelling der penalist

listen, wordt spoedig een juridische entiteit waarop heel de criminele wetenschap werd opgebouwd.

Wanneer de cartesisaanse opvattingen ineens stortten, onder de drang van de strenge proefondervindelijke werkwijze van het positivisme, bleek spoedig dat het strijdig was met de werkelijkheid over het delict te redeneren alsof alle mensen onder elkaar gelijk waren. Zo is dan de delinquent, of beter zijn persoonlijkheid, het eigen voorwerp geworden van de criminele wetenschap. Zoals Julliot de la Morandière (1) het in herinnering bracht : «De evolutie heeft er in bestaan als basis van het strafrecht de zuiver juridische en logische studie van de misdaad te vervangen door de wetenschappelijke, physiologische en sociologische studie van de misdadiger».

Van dit ogenblik af is de «criminologie» diep doorgedrongen in het strafrecht en wel zodanig dat het uitzicht en de taak ervan volledig gewijzigd werden. Wanneer, voor zekere criminologen, die dichter stonden bij de klassieke school, de misdaad een fout blijft die dient uitgeboet te worden, waren anderen, die aan de spits stonden van de beweging, van mening dat het integendeel behoorde dat elke idee van verantwoordelijkheid zou verworpen worden en dat de misdaad enkel en alleen zou beschouwd worden als een feit waartegen de maatschappij verplicht was te reageren wegens zijn sociaal gevaarlijk karakter.

Vandaag zijn nochtans de enen en de anderen, hetzij ze geheel of gedeeltelijk de idee van de uitboeting handhaven, hetzij ze zich vooral plaatsen op het terrein van het sociaal verweer, akkoord om te erkennen dat eerst en vooral de oorzaken van de misdadigheid dienen bestudeerd te worden om aan het strafrecht zijn volle sociale waarde te verlenen. Want wanneer eenmaal deze oorzaken gekend zijn zal het er enkel nog op aankomen de doeltreffende middelen te ontdekken om tegen deze oorzaken te strijden. De wetenschappelijke observatie der misdadigers leert dat de kwade

hartstochten, de schraapzucht, de gewelddadigheid, de luiheid en de jaloersheid niet de enige oorzaken zijn van het misdrijf; zij ontdekt er andere die zeer dikwijls geheel of gedeeltelijk van physiologische en sociologische oorsprong zijn en die in zekere mate de verantwoordelijkheid opheffen of er onafhankelijk van zijn.

In het licht van deze gegevens bleek het dat de straf, zoals men haar kende, t.t.z. op voorhand vastgesteld en gelijk en gelijkaardig voor allen die zich plichtig maakten aan hetzelfde misdrijf, objectief juist doch subjectief onjuist was.

Daar inderdaad de straf slechts juist is binnen de maat waarin zij een fout sanctioneert, dient zij rekening te houden met de factoren die deze fout verzwaren of verminderen bij elk individu. Om juist en gelijk te zijn voor allen, dient ze dus subjectief ongelijk te zijn, t.t.z. in zekere mate geïndividualiseerd.

Wanneer er geen schuld is zal de maatschappij, daar de misdaad sociaal gevaarlijk blijft, haar verweer moeten verzekeren niet meer door haar toevlucht te nemen tot de straf, doch tot maatregelen van sociaal verweer, die vandaag, in tegenstelling met het klassiek begrip der straf, «veiligheidsmaatregelen» genoemd worden.

Daar zij in het licht van hun onderzoeken de rol van de vrije wil geïndividualiseerd hadden, kwamen de penalisten volkomen natuurlijk tot het besluit dat de straf of de maatregel, om geldig te zijn, wat wil zeggen om nuttig te zijn, niet enkel meer als doel zou mogen hebben te straffen, maar ook te genezen, herop te beuren, te verbeteren en te verdedigen. Met het begrip der verbetering, correctief van het beginsel «de betichte dient gestraft te worden omdat hij zich vergrepen heeft aan de sociale moraal of omdat hij de voorschriften van de conventionele staatstructuur heeft overtreden», had de napoleontische wetgeving zich nooit beziggehouden en dit begrip kwam nu op het einde van de XIXe eeuw heel het mechanisme ontworpen, dat door de klassieke school op even logische als abstracte wijze was opgebouwd.

De verbetering van de misdadiger en de strafwetgeving.

Zonder met Julliot de la Morandière (2) te beweren dat de invoering in het strafrecht van het begrip «verbetering van de misdadiger» voor gevolg zou gehad hebben «de afstand van het gezag van de wetgever in handen van de rechter», — onze grondwet zou zulks beletten —, dient er nochtans opgemerkt te worden dat deze nieuwe opvatting nieuwe en zware verantwoordelijkheden heeft medegebracht, zowel voor de taak van de magistraat als voor deze van het penitentiair bestuur.

Want, wanneer bij de toepassing van het wetboek van 1810 de taak van de rechter beperkt bleef tot het uitspreken van een uitsluitend vergeldende straf, deze van het Openbaar Ministerie tot de tenuitvoerlegging van het vonnis en deze van het penitentiair bestuur tot de uitvoering van het bevel tot strafuitvoering dat in de rechterlijke beslissing besloten was, zonder ander toezicht dan dit van de hiërarchische overheid, is zulks heden ten dage niet meer het geval, want de werkelijk uitgeboete vrijheidstraf blijft bijna altijd, wat de duur betreft, ver beneden deze uitgesproken door de magistraat.

Het begrip der verbetering heeft inderdaad sinds geruime tijd reeds het Ministerie van Justitie aangezet

tot het nemen van talrijke initiatieven. Reeds in 1831 had een ministerieel besluit, gedateerd van 13 juli, waardoor de voorwaarden bepaald werden welke de veroordeelde diende te vervullen tijdens zijn hechtenis om te kunnen genieten van een vervroegde invrijheidstelling, een regeling in voege gebracht die men soms «de voorwaardelijke gratie» genoemd heeft, met het doel het recht van genade op doeltreffende wijze te zien bijdragen tot een van de gewichtigste doeleinden van de straf, «de verbetering van de gedetineerde» (3).

Nadien heeft de wet van 31 mei 1888, gewijzigd door deze van 24 juli 1923, de invloed van het bestuur nog versterkt door aan de Minister van Justitie en niet aan de Procureur des Konings, die gelast is met de tenuitvoerlegging van de vrijheidstraf ingevolge de artt. 165, 197 en 376 van het Wetboek van strafvordering (4), het recht toe te kennen de veroordeelden in vrijheid te stellen vóór het einde hunner straf, mits zekere voorwaarden van verbetering. Deze wet voorbehouden, — en zulks doet blijken welke weg er werd afgelegd —, de voorwaardelijk in vrijheid gestelde opnieuw voorlopig te doen opsluiten wegens wangedrag of wegens overtreding van de voorwaarden die voor zijn invrijheidstelling waren bepaald geworden. De opheffing zelve van de maatregel tot invrijheidstelling wordt echter voorbehouden aan de soevereine beslissing van de Minister.

De individualisatie en de verbetering tijdens het penitentiair stadium.

De Belgische penitentiaire administratie heeft ten volle gebruik gemaakt van het voorrecht dat haar toeliet nieuwe wegen in te slaan, zonder af te wachten tot het parlement haar initiatieven zou bekrachtigen en ze heeft aan de nieuwe oriëntatie van haar taak beantwoord met bestendige generositeit, vindingrijkheid en wetenschappelijke geest.

De inspanning, welke ze zich ten voordele van de veroordeelde heeft getroost ten einde zijn verbetering te bewerkstelligen, heeft aanleiding gegeven tot een nieuw begrip, dat vroeger volledig onbekend was doch dat vandaag van het allergrootste gewicht is, namelijk het begrip van de gedetineerde die niet enkel maar een voorwerp is, doch die tevens subject is van zekere eigen rechten zoals deze tot vergoeding voor de strafarbeid (5). Daardoor heeft zich misschien ook bij de administratie de strekking ontwikkeld zich enigszins willekeurig aan te stellen als rechter in de derde graad, die de subjectieve rechten van de veroordeelde beoordeelt (6).

Wat is er nu echter nauwkeurig bekend betreffende de waarde van de penitentiaire behandeling, t.t.z. betreffende dit geheel van maatregelen die door de administratie op de gedetineerden worden toegepast, ten einde door de individualisering tot hun verbetering te komen en aldus bij te dragen tot hun «herklassering» (7).

Op dit gebied worden de meest verscheiden en de meest gedurfde proefnemingen ondernomen in alle gedeelten van de wereld. Men gaat van evolutie tot evolutie, men verloochent vandaag wat men gisteren heeft aanbeden, — en zulks misschien volkomen terecht —, men is afhankelijk van nieuwe gegevens der geneeskundige wetenschap, waarvan de leerstellingen, die nog weinig zeker zijn, aanleiding geven tot de meest vruchtbare discussies welke dan nog beïnvloed worden door een pragmatische leer, die, alhoewel ze verrijkt wordt door menigvuldige contacten met het buitenland, toch nog zeer beperkt blijft (8).

Doch welk is nu de inhoud van het begrip der morele heropvoeding, welke zijn er de grenzen van en door welke methode kan men er toe komen? Het is betekenisvol in dit verband vast te stellen dat, wanneer de meeste schrijvers uitvoerig uitweiden over de selectie van de gedetineerden, de inrichting van de gebouwen, de specialisatie van de penitentaire instellingen, het onderwijs, de strafarbeid, de organisatie van de vrije tijd, enz., vraagstukken die trouwens van het hoogste belang zijn, zij zich integendeel beperken tot slechts korte en vage beschouwingen, wanneer zij het onderwerp van de eigenlijke morele hervorming aansnijden, dan wanneer zulks toch het allerbelangrijkste en ook het meest delicate onderdeel uitmaakt van het penitentiair regime. Maar zou het thans reeds anders kunnen?

De Heer Pierre Cannat (9), die het complexe karakter van de verbetering heeft geanalyseerd komt er ten slotte toe haar te bepalen als zijnde «het ontstaan bij de delinquent van een zelfs zeer licht verlangen van levenswijze te veranderen. Welke ook de drijfveer weze, die dit verlangen doet ontstaan, of het moge voortspuiten uit gewetensdwang, uit redenering, uit instinct of zelfs uit belang, het is een gesuggereerde geestesgesteldheid».

De Heer Paul Cornil (10) trekt er de grenzen van als volgt: «in principe dient de delinquent enkel het voorwerp te zijn van een morele opvoeding in de mate dat zijn strevingen en zijn opvattingen in verband staan met de begane inbreuk (specificiteit der straf).

Bij de delinquent de gedachte te doen ontstaan van een verschillend levenswijze is een delicate taak, want de moraal kan niet aangeleerd worden onder de vorm van abstracte lessen. Het schijnt thans onontbeerlijk, om bij de gedetineerde te komen tot deze hervorming van de gedachten, een methode te volgen die er in bestaat hem bestendig in contact te brengen met gespecialiseerde ambtenaren, die los staan van elke disciplinaire rol (11), die er zich op toeleggen door eerbare middelen de sympathie van de gedetineerden te winnen en die stilaan bij hen meer en meer invloed zullen krijgen om ten slotte hun vertrouwensman en hun vriend te worden. Volgens deze methode zou elke gevangene op moreel gebied door een soort gids moeten aangetrokken worden en het is van lieverlede in de loop van deze gesprekken, die nauwkeurig zouden dienen voorbereid te worden en die zouden dienen aangepast te zijn aan het geestelijk niveau van de belanghebbende, dat zou ontstaan wat men met een gelukkige uitdrukking genoemd heeft «l'accrochage direct» (12) met de opvoeder, die er zich zou op toeleggen om door menselijk contact de behoefte tot innerlijk nadenken te doen ontstaan.

Deze individuele therapie (13), gesteund, tijdens intieme gesprekken, op de vrije discussie over de sociale regelen en waarden, over de verbodsbepalingen, de toekomstmogelijkheden, enz., is op vage wijze verwant met een psycho-analyse, zonder er de methoden van te gebruiken.

Zij veronderstelt bij de opvoeder «naast een voortdurende toewijding, een scherpe psychologische zin en een hoge morele waarde» (14).

In Frankrijk schijnt wel de morele hervorming, of, wanneer men zich wil houden aan een meer realistisch begrip, «de poging» tot morele hervorming (15) hoofdzakelijk te steunen op een korps opvoeders.

Zulks schijnt integendeel niet de opvatting te zijn van de penitentiaire administratie in ons land, vermits dergelijke ambtenaren sedert 1931 niet meer voorkomen in haar kader. Zij vertrouwt de opvoedende taken

hoofdzakelijk toe aan de bestuurders der gevangenen, meer en meer bijgestaan door ambtenaren van een nieuwe graad, genaamd «paviljoenshoofden», die dragers zijn van een universitair diploma en die met succes de administratieve examens van de hogere graad hebben afgelegd. Het schijnt ook dat sedert korte tijd de strekking zich doet gelden voor deze taak beroep te doen op psychologen die reeds in sommige instellingen zouden aangesteld zijn geworden.

De Heer A. Meeus, substituut van de Procureur Generaal bij het Hof van Beroep te Brussel, die een bijzonder actief lid is van het beschermingscomité te Brussel, betreurde in de vergadering van de Maatschappij voor Politieke en Sociale Studiën, die gehouden werd op 17 juni 1954, de afwezigheid van opvoeders en hij verklaarde dat de bezoeker getroffen is door de afzondering en de morele vereenzaming van de gedetineerden die, naar zijn mening, al te zelden het bezoek ontvangen van aalmoezenier, sociale assistente of onderwijzer, die allen overlast zijn met administratieve werkzaamheden. En, voegde hij erbij, «wanneer deze ambtenaren die toch met hun heropvoeding gelast zijn zich bij de gedetineerden aanbieden, bevinden zij zich tegenover hen in een toestand van inferioriteit, omdat de gedetineerden hen blijven beschouwen als ambtenaren eerder dan als vrienden of vertrouwelingen».

Op dezelfde vergadering verklaarde Prof. E. De Greeff, naar aanleiding van de werkelijke draagwijdte der penitentiaire behandeling, dat «het begrip van boetedoening totaal opgegeven is» en dat dit begrip vervangen werd «door de idee van het sociaal verweer, zulks nog niet op officiële, doch wel op effectieve wijze», daar ons land zich bevindt «aan de spits van de evolutie».

«De gedachte aan het sociaal gevaar», zegde hij, «is bepalend; het behoort dan ook dat de gedetineerden in vrijheid zouden gesteld worden binnen de termijnen toegelaten door de wet, zodra ze niet meer bijzonder gevaarlijk kunnen geacht worden; er dient dan ook geen rekenschap te worden gehouden met de inspanningen die ze zouden gedaan hebben of die ze gewelheeft enkel aan het Openbaar Ministerie de macht gesteld tussen een derde en de helft van hun straf, welke ook hun morele inzichten zouden zijn. Het is enkel wanneer iemand als buitengewoon gevaarlijk beschouwd wordt, dat hij gedurende de twee derden van de straf of langer in hechtenis wordt gehouden. De evolutie naar deze opvatting is in ons land bespoedigd geworden door de ervaring van de wet op het sociaal verweer.

De ervaring aan deze wet verbonden heeft aangetoond dat men een groot getal onverantwoordelijke en niet genezen delinquenten terug in het maatschappelijk leven kon brengen op voorwaarde dat zij min of meer aan toezicht zouden onderworpen zijn. De gedachte aan de verbetering is dan ook praktisch opgegeven geworden.»

Op 14 oktober 1956, tijdens een voordracht welke hij hield op het Stadhuis te Brussel (16), heeft Prof. De Greeff, die andermaal het vraagstuk van de penitentiaire behandeling als onderwerp had gekozen, vastgesteld, na in herinnering te hebben gebracht dat het moraliseren als dusdanig de delinquent slechts weinig beïnvloedt, dat «het moraliseren, zelfs onder zijn weinig doelmatige vorm, ten slotte uiterst hinderlijk was, gezien zijn tegenstrijdigheid met de delictieuze gedachte. Men heeft dat alles opgeheven. Maar men heeft het niet vervangen door iets dat meer doeltreffend zou zijn. Integendeel, wanneer hij eenmaal aangeland is in onze moderne gevangenissen vindt de delinquent

een midden dat hem gelijk is, een middel waar hij zich thuis voelt, waar men niet raakt aan zijn persoonlijkheid. Men eerbiedigt hem, men laat hem zoals hij is en men geeft hem gemakkelijk de gelegenheid om zijn persoonlijkheid te rechtvaardigen. Soms zelfs leert men hem hoe hij het slachtoffer was van het midden waarin hij leefde, van de maatschappij, enz... Spoedig hervindt de delinquent zijn persoonlijkheid van vóór zijn aanhouding; de persoonlijkheid voor dewelke de misdadigheid de adaptatie-vorm was herneemt haar rechten, de misdadiger wordt terug zichzelf en de enige hinderpaal die blijft bestaan, de enige onaangename herinneringen die tenslotte bovendien, zijn de ontmoeting met de politie en met de magistraat.

...Stilaan is er een soort penitentiaire demagogie tot stand gekomen die, men moet het wel erkennen, niets met de wetenschap te maken heeft... Wij hebben onze gevangenen aan de delinquenten aangepast, wij eerbiedigen zozeer hun personaliteit dat wij voor hunne invrijheidstelling zelfs geen teken van verbetering of geen woord van berouw meer vragen. Dit alles is zeer practisch maar men hoeft niet te denken dat het noodzakelijkerwijze wetenschappelijk zou zijn...»

Men dient dus wel aan te nemen dat er nog geen eenheid van inzicht is tot stand gekomen bij de specialisten aangaande de waarde van de toegepaste penitentiaire methodes en dat deze methodes, die hoofdzakelijk steunen op de criminologie, « een ingewikkelde, nog stamelende, onvolledige en ten slotte nog in de kinderschoenen staande wetenschap » (17), in volle evolutie zijn, dat ze vatbaar zijn voor herziening, voor wijziging, voor vergissingen en vooruitgang, zoals elke wetenschap die er nog niet toe gekomen is haar essentiële wetten te vinden.

* * *

De verbetering en de individualisering in het gerechtelijk stadium.

In het gerechtelijke stadium is de aanpassing van de nieuwe eisen van het strafrecht niet kunnen gebeuren volgens hetzelfde rythme, daar deze aanpassing afhangt van de tussenkomst van de wetgever. Deze werd dadelijk gesteld voor een taak van reusachtige omvang, de herziening van het strafwetboek, dat zo gans doordrongen is van de leer der klassieke school.

De wetgevende macht diende een lange weg af te leggen waarvan de verschillende mijlpalen leidden tot de gedeeltelijke verzaking aan het beginsel « nulla poena sine lege » dat de grote overwinning had uitmaakt van de Franse omwenteling op de willekeur van de rechter. Dit beginsel werd vastgelegd in de wet van 25 september - 6 oktober 1791 door de vaststelling van vaste straffen in criminele aangelegenheden, waardoor dan de rol van de rechter werd herleid tot deze van een eenvoudige, haast mechanische interpretatie; door de strekking van het wetboek van 3 brumaire, jaar IV, werd aan de rechter een zekere eigenmachtige beoordeling terug geschonken, doordat de straffen werden aangewezen met een maximum en een minimum tussen dewelke de rechter vrij kon kiezen. Een nieuwe uitbreiding van de macht van de rechter werd voorzien in het strafwetboek van 1810 door het aanvaarden van het systeem der verzachtende omstandigheden. In dezelfde lijn liep de herziening van het strafwetboek van 1810 in het jaar 1867, door nog sterker de beoordelingsmacht van de rechter te onderlijnen en deze beoordelingsmacht werd dan ook nog verder uitgebreid door de wet van 23 juli 1919, gewijzigd door deze van 14 mei 1937 en 19 maart 1956.

Tegelijkertijd werden andere wetgevende maatregelen

genomen om aan het strafrecht zijn zuiver represief karakter te ontnemen en er preventieve gegevens te doen in doordringen. Dit inzicht is bepalend geweest voor de wetgeving op de landloperij (27 november 1891), op de gewoontemisdadigheid (9 april 1930); hieruit sproot ook voort de wet op de voorwaardelijke veroordeling (van 31 mei 1888, gewijzigd door deze van 14 november 1947), deze van 7 juni 1949 betreffende de uitdoving van de publieke vordering mits betaling van een geldsom en, dichter bij ons, de toepassing door de parketten langs pretoriaanse weg van het stelsel der probation, in afwachting van de stemming door de Kamers van het wetsontwerp dat neergelegd werd op 18 oktober 1952 en waardoor het regime der probation in het strafstelsel wordt ingevoerd.

Hoeft men er zich dan over te verwonderen wanneer Cuhe en Julliot de la Morandière (18) van mening waren dat de kentekenen der evolutie van onze moderne strafwetgeving gesteund op de idee der verhouding tussen de straf en de subjectieve fout van de delinquent, op deze van de noodzakelijkheid der morele behandeling, ten einde de verbetering van de veroordeelde te bekomen, en op de noodzakelijkheid het sociaal verweer te verzekeren tegenover zekere misdadigers door het nemen te hunnen opzichte van maatregelen die aangepast zijn aan hun graad van schadelijkheid of gevaarlijkheid, ten slotte neerkomt op een geheel van maatregelen waardoor in werkelijkheid de wetgever zijn gezag nerlegt in handen van de rechter en die een haast volledige triomf uitmaken van het stelsel dat gekend is onder de naam van de gerechtelijke individualisering der straf.

Waar we deze evolutie volgen stellen we duidelijk vast dat, wanneer de rechter heden ten dage beschikt over een arsenaal straffen dat heel wat beter voorzien is dan datgene van zijn voorganger, zulks ten doel heeft hem toe te laten de straf te individualiseren om te komen tot de verbetering van de schuldige.

* * *

De straffen en maatregelen waarover de rechter beschikt en het vraagstuk der individualisering.

Naast de vrijheidstraffen waarvan hij de aard en de duur kan wijzigen naargelang de verzachtende omstandigheden waarover hij, bij het stilzwijgen der wet, alleen te oordelen heeft, kan de magistraat ook geldstraffen toepassen die de veroordeelde treffen in zijn patrimonium. Wanneer in de geest van het wetboek, het bedrag van de boete stellig veel meer en aanwijzing is voor de zwaarwichtigheid van het feit dan voor het relatief belang van het bezit, laten toch de maxima en de minima die in de wet voorzien zijn een zekere aanpassing toe aan de middelen van eenieder. De vermogenstraffen behelsen ook verbeurdverklaringen van allerlei aard, zoals voorzien door de artt. 42 en 43 van het strafwetboek, alsook door verschillende bijzondere wetten, zoals deze die de teruggave voorzien — art. 44 van het strafwetboek —, en de omslag van de schade. De rechter beschikt tevens over de mogelijkheid verbodsbepalingen op te leggen en vervallenverklaringen uit te spreken, die dan eens facultatieve, dan eens verplichte straffen zijn, voorzien zowel in de artt. 31 tot 34 en 123 sexies van het strafwetboek, als in talrijke bijzondere wetten die tot doel hebben de handelingsvrijheid van degenen die er door getroffen worden, gerad hebben te doen om zich te verbeteren. In de praktijk worden alle grote misdadigers thans in vrijheid te beperken door hen te beletten zekere rechten of zekere beroepen uit te oefenen.

Wanneer het gaat om abnormale delinquenten, mag

de magistraat zijn toevlucht nemen tot de internering voorzien door de wet op het sociaal verweer van 3 april 1930 en, voor de minderjarigen die voor het gerecht gebracht worden, mag hij beroep doen op maatregelen van bewaking, van opvoeding en bescherming, zoals deze voorzien zijn in hoofdstuk II, afdeling 2 van de wet van 1912 op de bescherming van de jeugd.

Wanneer men deze overvloed van straffen, veiligheidsmaatregelen, maatregelen van bewaking, opvoeding en bescherming, alsook van sociaal verweer, die de wetgever ter beschikking stelt van de rechter, overzouwt, zou men de mening kunnen toegedaan zijn dat onze strafwetgeving reeds op een haast volmaakte wijze het systeem heeft doen zegevieren gekend onder de naam van gerechtelijke individualisering der straf, en dat het misschien zou behoren te trachten « op meer redelijke wijze zekere richtlijnen uit te stippelen volgens dewelke de strafrechter de sanctie die hij toepast zou uitkiezen ». Een meer nauwkeurig nazicht van de wetgevende teksten laat nochtans blijken dat de ladder der dwangmaatregelen toch niet zo soepel is als men het wel zou kunnen menen, dat ze nog al te veel automatisme inhoudt, te veel onmiddellijke terugslag, door het feit dat de wet aan de uitspraak van een straf er onmiddellijk een andere toevoegt, of dat wanneer de wet het karakter van bijvoeglijke sanctie voorbehoudt aan een straf welke de rechter meent de beste te zijn, hij deze enkel zou kunnen toepassen door middel van het uitspreken der hoofdstraf, die hij had willen vermijden.

Dit gemis aan soepelheid is namelijk terug te vinden in zake sociaal verweer, waar, volgens de termen van de wet van 9 april 1930 noodzakelijkerwijze een internering van een duur van vijf, tien of vijftien jaar moet uitgesproken worden (art. 7), volgens de onderscheidingen voorzien in art. 19. Wanneer de rechtbank vaststelt dat de delinquent zich bevindt in een der toestanden voorzien door art. 1 is hij verplicht de internering uit te spreken voor een duur vastgesteld door de wet naargelang de zwaarwichtigheid van het misdrijf. Het misdrijf is hier dus beschouwd op objectieve wijze, zonder dat de dader, die het vonnis zal moeten ondergaan, wordt in aanmerking genomen. Voorzeker kan deze beslissing gewijzigd worden door een latere herziening, die echter beslist wordt door een bijzondere commissie, eerder van administratief karakter, totaal onafhankelijk van de rechtbanken.

Dit gebrek aan soepelheid blijkt ook wanneer er aanleiding bestaat de ter beschikkingstelling van de regering uit te spreken ten opzichte van recidivisten of gewoontemisdadigers, een maatregel die in de meeste gevallen facultatief is (behalve bij hervalling van misdaad na misdaad), maar waarbij de vrijheid van de rechter, voor de vaststelling van de duur van deze maatregel, beperkt is (art. 24 en volgende der wet van 9 april 1930).

Wanneer de bijzondere wetten, die strafbedreigingen voorzien, gelukkig meestal afwijken van art. 100 van het strafwetboek en aldus het systeem der verzachtende omstandigheden aanvaarden, zijn er nochtans nog steeds vele die de toepassing ervan uitsluiten.

Laten wij als voorbeeld vermelden: de wet van 12 maart 1818 op de uitoefening van de geneeskunst (namelijk art. 18); de wet van 24 juli 1923 op de bescherming der reisduiven; de door Koninklijk Besluit van 3 april 1953 samengeschakelde wetten op de slijterijen van giste dranken (art. 35 § 1°); de besluit-wet van 7 oktober 1946 betreffende de vervalsing van bevoorradingszegels; de wet van 25 juli 1952 betreffende de medisch-pharmaceutische cumulatie (de ver-

zachtende omstandigheden zijn niet toepasselijk op de boeten).

Op het gebied van de bijkomende straffen en van de wettelijke gevolgen van het misdrijf, blijven de meeste dezer sancties nog steeds ontsnappen aan de beoordeling van de rechter. Ofwel dienen zij verplicht door de rechtbank uitgesproken te worden, ofwel zijn zij het gevolg van de veroordeling en worden zij zelfs in het vonnis van veroordeling niet vermeld.

Tussen deze bijkomende straffen zijn er uiterst belangrijke. De bijzondere verbeurdverklaring die verplicht is in de voorwaarden voorzien in de artt. 42 en 43 van het strafwetboek voor misdaden en wanbedrijven.

Wanneer zij het karakter heeft van een veiligheidsmaatregel komt zij voor als bedreiging in zekere bijzondere wetten, zonder dat de voorwerpen waarop ze zal toegepast worden noodzakelijk het eigendom van de veroordeelde zijn. Vermelden wij namelijk art. 6 der wet van 24 oktober 1902 op de spelen, art. 18 der wet van 12 maart 1818 op de geneeskunst, art. 6 der wet van 14 mei 1930 op de radio-telegraphie, radio-telephonie en andere radio-verbindingen, het art. 5 der wet van 24 juli 1952 betreffende de medico-pharmaceutische cumulatie.

Zo ook wat betreft de stof der bijkomende maatregelen voorzien in het strafwetboek, vinden wij de afzetting, die verplicht is voor zekere criminele veroordelingen, en de ontzetting van zekere burgerlijke en politieke rechten voorzien b.v. door artt. 248, 249, 251, 252, 298, 312, 372 tot 386 van het strafwetboek (behalve voor de artt. 383 tot 386 van het strafwetboek waar zij facultatief is).

De ontzetting van burgerlijke en politieke rechten, veel uitgebreider nog dan deze voorzien in de artt. 31 tot 34 van het strafwetboek, is eveneens verplicht voor al de veroordeelden tot criminele straffen die vijf jaar te boven gaan wegens misdrijven voorzien in hoofdstuk II van titel I van Boek II van het strafwetboek en de artt. 17 en 18 van het militair strafwetboek (art. 123 sexes van het strafwetboek). Deze ontzetting hangt enkel in de andere gevallen van de beoordeling van de rechter af.

De aanplakking en de bekendmaking der beslissingen (voorzien door de artt. 454, 457, 500 van het strafwetboek) en door menigvuldige bijzondere wetten (artt. 583 en 472 van het wetboek van koophandel) worden door de wil van de wet aan de rechter opgelegd.

Zo is dit ook het geval met sommige andere wettelijke gevolgen, zoals namelijk het verval van het recht een rijtuig te voeren (wet van 1 augustus 1899 en de besluit-wet van 14 november 1939 op de dronkenschap), de sluiting van het debiet (art. 14 der wet van 29 augustus 1919 op het regime van de alcohol) in geval van hervalling; het verval van het recht deel uit te maken van een werkrechtersraad in geval van veroordeling tot een maand gevang (art. 19 van de wet van 9 juli 1926), het verbod revisor van ondernemingen te zijn (wet van 22 juli 1953); het verbod leidende functies uit te oefenen in de naamloze vennootschappen, de samenwerkende vennootschappen, of het beroep uit te oefenen van wisselagent of bankier (art. 1, koninklijk besluit Nr 22, van 24 oktober 1934, volledig door het besluit van 9 juli 1935, nr 185, artt. 7 en 13), voor degenen die straffen hebben opgelopen van drie maanden of meer, zelfs voorwaardelijk, uit hoofde van zekere misdrijven (valsheid in geschriften, gebruik van valse stukken, diefte, heling, enz.); de uitsluiting uit het recht te kiezen en verkozen te worden (artt. 6 en 7 van het Kieswetboek) en ook zekere verbodsbepa-

lingen betreffende het uitoenen van het beroep van zaakwaarnemer, rekenplichtige, expert of fiscaal consultant, voorzien door de wet op de inkomsten-belastingen (artt. 77bis § 3 van het Besluit van de Regent van 15 januari 1948, gewijzigd door de wet van 8 maart 1951).

Laten wij deze uiteenzetting beëindigen door het vermelden van drie gevallen van praktisch automatisme die aanleiding geven tot kritiek.

1. Een familiemoeder, die meerdere jonge kinderen heeft, duldt de aanwezigheid van de verloofde harer dochter, die 20 jaar oud is; zij oefent geen voldoende toezicht op hen uit en het onvermijdelijke gebeurt. Deze voorbijgaande onachtzaamheid zou voor gevolg moeten hebben haar veroordeling wegens aanhitsing van minderjarigen tot de ontucht. Deze veroordeling, zonder van de andere vervallbepalingen te gewagen, brengt met zich mede de ontzetting uit de ouderlijke macht ten aanzien van al haar kinderen (artt. 1, 1° der wet van 15 mei 1912, en 382, al. 2 van het strafwetboek). Wanneer zij een dranksluiterij uitbaat om in de behoeften van haar familie te voorzien, zal haar daartoe verbod worden opgelegd (art. 1, 3° van het Koninklijk Besluit van 3 april 1953).

2. Een persoon, die een dranksluiterij uitbaat, heeft na de oorlog een deken gekocht voortkomende van de verbonden legers. Wanneer hij veroordeeld is geworden voor heling, zal hij zijn sluiterij niet langer mogen uitbaten (art. 1, 4° van het Koninklijk Besluit van 3 april 1953).

3. Wanneer de administrateur-gerant van een naamloze vennootschap, een familievennootschap, dezelfde vergissing begaat als deze welke hierboven onder nr 2 vermeld werd en uit dien hoofde veroordeeld wordt tot een straf van drie maanden gevang, verliest hij door dit feit zelf het recht zijn maatschappij te beheren (art. 1 van het Koninklijk Besluit van 24 oktober 1934, volledigd door dat van 9 juli 1935, artt. 7 en 13).

Na deze beknopte uiteenzetting moet men wel besluiten dat het geheel der straffen en veiligheidsmaatregelen, tengevolge van gebrek aan soepelheid, nog niet het passende werktuig is geworden voor een politiek van individualisering der straf.

* * *

De gerechtelijke observatie van de delinquent.

Doch de inspanning van de rechter om te komen tot de individualisering van de straf wordt vooral geremd door het feit dat de wet hem niet de middelen aan de hand doet om te doen overgaan tot de wetenschappelijke onderzoeken bestemd om hem in te lichten over de psycho-fysische gedragingen van de betichte. De in observatiestelling van de beklaagde wordt inderdaad door ons strafwetboek enkel voorzien wanneer er redenen bestaan te geloven dat de delinquent zich in staat bevindt van krankzinnigheid of in een staat van erge geestesstoornis of geesteszwakheid die hem onbekwaam maakt zijn daden te beheersen.

De taak van de onderzoekende magistraat, hij weze procureur des Konings of onderzoeksrechter, zoals zij is voorgeschreven door het wetboek van strafvordering en de wetten op de rechterlijke organisatie, beperkt zich uitsluitend tot het opzoeken van de feiten die gekenmerkt zijn als misdaden of wanbedrijven, waarvan hij de bewijzen verzamelt en waarvan hij de daders overlevert aan de rechtbanken, gelast hen te bestraffen (artt. 8 en 9 van het wetboek van strafvordering).

Deze taak zou niet kunnen uitgebreid worden tot een onderzoek aangaande de personaliteit van de delinquent, zonder dat een nieuwe wettekst zulks toelaat (art. 7 van de Grondwet betreffende de vorm der vervolging).

Stellig, zoals het onderlijnd wordt door de heer advocaat-generaal Matthijs (19): « Wanneer, in zaken van erge aard of met een bijzonder karakter, zekere magistraten, alhoewel ze overtuigd zijn van de noodzakelijkheid de wettelijke vormen van de strafvordering te eerbiedigen, thans overgaan tot een dergelijk enkwest (enkwest over de persoonlijkheid) — meestal trouwens embryonnair en onvolledig — is het omdat zij de noodzakelijkheid aanvoelen hun onderzoek over de feiten aan te passen aan de nieuwe vereisten van het sociale geweten ten opzichte van de personaliteit van degene die de feiten gepleegd heeft.

Niettemin, in afwezigheid van een wettelijke tekst die de onderzoekende magistraat verplicht of hem toelaat dergelijk onderzoek te bevelen, wordt het beginsel van onze rechterlijke organisatie verwrongen, daar op deze wijze in feite het toezicht van de verdediging komt te vervallen » (20).

In de tegenwoordige toestand van de procedure beperkt zich de kennis, welke de rechter heeft van de personaliteit van de betichte, tot de veropenbaring ervan door het feit zelf dat dient gevonnist te worden. Hoe zou men dan van hem kunnen verlangen dat hij in het arsenaal der straffen, dat te zijner beschikking staat, deze zou kunnen uitkiezen die het best beantwoordt aan de vereisten van de personaliteit van de veroordeelde en die het best geschikt is voor zijn verbetering?

Een individualisering van de rechterlijke uitspraak, die vruchtbaar zou zijn voor de verbetering van de veroordeelde en tevens voor de bescherming van de maatschappij, veronderstelt dus nog heel wat hervormingen, waarvan de bijzonderste ons als volgt voorkomen:

1) de specialisatie van de strafrechter die namelijk wordt bekomen door de opleiding in de scholen voor criminologie welke bestaan in onze vier universiteiten (21);

2) de kennis van de rechter der personaliteit van de delinquent die hij moet vonnissen (merken wij op dat, zelfs op het gebied onzer wet op het sociaal verweer, de rechter enkel dient ingelicht te worden over de geestestoestand van de betichte en b.v. niet over de invloed van zijn sociaal midden, enz.);

3) de stemming van het wetsontwerp op het regime van de probation (ontwerp opnieuw neergelegd op 18 oktober 1952);

4) de aanpassing der wet op het voordeel van de voorwaardelijke veroordeling en wel op dusdanige wijze dat de rechter de handhaving van het voordeel der voorwaardelijkheid zou kunnen doen afhangen niet meer uitsluitend van de afwezigheid van hervalling binnen de proeftijd, maar ook van het nakomen van verschillende voorwaarden die hij zou bepalen wegens hun milderend karakter, naar gelang de gegevens van het individueel geval;

5) de splitsing van het strafproces in twee fasen: de eerste beperkt tot de beslissing over de feiten en de tweede betreffende de te nemen geïndividualiseerde maatregel;

6) de tussenkomst van de magistraat in de geïndividualiseerde uitvoering der straffen;

7) de herziening van het tegenwoordige samenstel onzer straffen en veiligheidsmaatregelen ten einde er

de gevaarlijke automatismen die ze bevatten uit te verwijderen.

Ten einde deze studie niet uitermate te verlangen, zal het vervolg ervan uitsluitend gewijd zijn aan het onderzoek van de stof die betrekking heeft op de punten 2, 5 en 6 die hierboven werden aangehaald.

* * *

Gerechtelijke kennis van de personaliteit van de delinquent.

Van het ogenblik dat men de verbetering beschouwt als het hoofdzakelijk doel van de straf, behoort het dat men aan de rechter de middelen zou ter beschikking stellen deze verbetering door zijn beslissing voor te bereiden.

Wanneer men er niet de volle aandacht aan wijdt, zal de bevoegdheid van de rechter in twijfel getrokken worden en zal spoedig de mening aan de dag komen dat zijn rol zich moet beperken tot een verklaring van schuld (22).

Zolang men in de straf enkel de boetedoening zag van een schuldige, zoals het klassieke tijdperk dit voorhield, bleek de rechter, door zijn kennis van het proces, de best geplaatste persoon te zijn om de vergelding in verhouding te brengen met de schuld. Doch, wanneer men integendeel eist dat de beslissing van de rechter zou leiden tot de verbetering of tot de meest doeltreffende maatregel van sociaal verweer, wordt zijn positie verzwakt wanneer hem geen nieuwe machten verstrekt worden ten einde de personaliteit van de delinquent te kennen. Immers, wanneer het er op aankomt een maatregel te nemen gesteund op de grondige kennis van de veroordeelde, hoe zou men de kennis, welke de rechter ervan heeft, waar deze hem slechts ziet gedurende enkele ogenblikken, kunnen vergelijken met deze van de penitentiaire administratie die de delinquent onderwerpt aan een wetenschappelijke observatie en die in dagelijks contact met hem leeft gedurende maanden en soms jaren? Wanneer deze nieuwe machten aan de rechter zouden geweigerd worden, zou hem als enig redelijke houding de mogelijkheid overblijven de veroordeelde over te leveren aan de overheden gelast met het uitvoeren van de straf en hun de taak over te laten een beslissing te nemen aangaande de aard en de duur van het toe te passen regime.

* * *

De studie van de personaliteit en het vonnis.

Vele juristen, zowel in België als in het buitenland, vragen met aandring « dat de strafrechter, vooraleer te beslissen, een bijzonder dossier gewijd aan de studie van de personaliteit van de delinquenten, te zijner beschikking zou hebben » (23, 24, 25).

Hun inspanningen hebben weerklink gevonden en de erkenning ervan is te vinden in de wensen uitgebracht door de juridische sectie van het tweede congres voor sociaal verweer van 1949; in de besluiten van het 12e internationaal congres voor strafrecht en penitentiaire wetenschap, dat gehouden werd te 's-Gravenhage in augustus 1950 en in het gezag der Verenigde Naties die, het daaropvolgende jaar, het vraagstuk te Brussel ter studie hebben gelegd onder de benaming « Het medio-psychologisch en sociaal onderzoek van de delinquenten »; in het onderwerp van de eerste internationale cursus van criminologie gegeven te Parijs in 1952; in de werkzaamheden van het derde internationaal congres voor sociaal verweer, gehouden te Ant-

werpen en voorbereid door de samenkomsten van San Marino (1951) en Caracas (1952), congres dat als studie-onderwerp van een van zijn secties had gekozen « de observatie der delinquenten » en eindelijk in het feit dat de voorzitter der Internationale Vereniging voor Strafrecht, de secretaris-generaal van het Ministerie van Justitie, de heer Paul Cornil, het onderwerp « De observatie der delinquenten » (26) gekozen heeft als thema voor een voordracht die door hem werd gegeven in de universiteit te Lissabon op 9 mei 1955. Deze vooraanstaande penalist verklaarde er namelijk met klem « dat heden ten dage het strafrecht niet op doeltreffende wijze kon toegepast worden zonder kennis van de personaliteit en het sociaal midden van de delinquent ».

Hoe zal nu in het gerechtelijk stadium de studie van de personaliteit verwezenlijkt worden? Het is niet onze bedoeling een onderwerp, dat reeds aanleiding heeft gegeven tot talrijke en volledige studiën, opnieuw te behandelen. Voor het verder verloop van onze uiteenzetting beschouwen wij als definitief verworven de noodzakelijkheid dat het er in de eerste plaats op aankomt dat de rechter te zijner beschikking zou hebben de gegevens betreffende de personaliteit van de delinquent en wij zouden enkel, door middel van zekere opmerkingen, misschien bepaalde misverstanden, die van aard zijn het werk der wetgeving te vertragen (27, 28) uit de weg willen ruimen.

Laten wij eerst en vooral opmerken dat van het ogenblik dat de observatie van de delinquent vereist wordt door de noodzakelijkheden van een goede rechtsbedeling, het probleem van de instemming of niet-instemming van de betichte met deze procedure, zonder enig belang dient geacht te worden. Het zou nochtans behoren aan de betichte gelegenheid te geven — en dit is de grens van zijn recht — zijn bezwaren te doen kennen en aan een rechtsmacht bevoegdheid te verlenen om desaangaande te beslissen.

De heer Screvens (29) heeft, naar onze mening, zeer juist de aard onderkend van een zekere vrees die verwekt wordt door het toevoegen van het dossier betreffende de personaliteit aan het dossier betreffende de feiten. Het is inderdaad te vrezen « dat het subjectief element bepalend zou zijn » en dat het sociaal verweer, door al te uitsluitend zijn aandacht te vestigen op de personaliteit en op het sociaal gevaar dat daardoor zou kunnen veropenbaard worden, er toe zou komen, met het doel de maatschappij te beschermen, het principe van de wettelijkheid der betichtingen en der sancties te verwaarlozen, om preventieve maatregelen voor te stellen zonder er zich om te bekommeren of het virtueel sociaal gevaar zich reeds heeft verwezenlijkt door het plegen van een feit dat verboden is door de wet. Het schijnt nochtans wel dat er desaangaande vrij sterke waarborgen bestaan.

De heer Jacques Bernard Herzog onderlijnde in een studie « La criminologie et la justice pénale » (30) dat wij ons dienen te houden aan « de juridische bepaling van de misdaad ». In een meer recent artikel « Comment aborder l'étude des problèmes de défense sociale » (31) zegde dezelfde schrijver: « Het sociaal verweer denkt er niet aan een aanslag te plegen op het gerechtelijk karakter der instellingen, doch wel op hun organisatie. De beroemde vraag van een criminoloog « Is er nog wel een rechter nodig? » vergt, ten aanzien van de ideeën van sociaal verweer, een ondubbelzinnig bevestigend antwoord. »

De heer Marc Ancel (32), ondervoorzitter van de Internationale Vereniging voor Sociaal Verweer, bracht ook in herinnering in een studie, getiteld « Les doctrines

nouvelles de la défense sociale », « dat de leerstellingen van het nieuw sociaal verweer het principe van de wettelijkheid der misdrijven en der sancties handhaven, omdat zij er op staan dat de eerbied voor de mensenrechten ongeschonden zou gehandhaafd blijven en dat zij het strafrecht verder op juridische basis willen grondvest zien. »

Het tweede internationaal congres voor criminologie gehouden te Parijs in 1950, dat als studie-onderwerp had de diagnose van de staat van gevaarlijkheid, bevestigde « dat het in het algemeen niet wenselijk was individuen te onderwerpen aan preventieve maatregelen van sociaal verweer wanneer ze nog geen misdrijf gepleegd hebben of niet gepoogd hebben er een te plegen, terwijl zij er enkel toe verhinderd geweest zijn door omstandigheden onafhankelijk van hun wil, dan zelfs wanneer de poging de werkelijkheid aantoonde van het gevaar dat ze bieden. »

Zeer onlangs nog verklaarde de voorzitter van de Internationale Vereniging voor Strafrecht (33), Prof. Cornil, in een voordracht gehouden op 5 mei 1955 in de Universiteit te Coimbra: « Het principe « Nullum crimen sine lege » is een van de grondvesten gebleven van de betugeling der misdadigheid. Wij willen niet dat een delinquent zou kunnen vervolgd worden zonder dat hij een misdrijf zou gepleegd hebben bepaald door de wet, of ten minste zonder dat hij zich zou bevinden in een staat die nauwkeurig zou omschreven zijn in een wettelijke tekst en die van hem een gevaarlijk individu maakt voor de samenleving (b.v. de landloperij). Aangaande deze punten dient de wet zeer nauwkeurig te zijn en de rechter mag er niet van afwijken zonder gevaar te lopen in willekeur te vervallen: de burger moet in de wet de waarborg kunnen vinden dat hij enkel zal verontrust worden wanneer hij een inbreuk gepleegd heeft op een nauwkeurig omschreven wettelijke bepaling. »

* * *

Overtuiging van de rechter en dossier betreffende de schuld.

De invloed van de gegevens der psychologische en sociale studie op de gerechtelijke beslissing betreffende de schuld, maakt het voorwerp uit van meerdere meningsverschillen. Sommigen zijn van oordeel dat, wanneer het onderzoek betreffende de persoonlijkheid plaats heeft vóór de beslissing over de schuld, de rechter geen kennis mag krijgen van de resultaten van dit onderzoek, tot op het ogenblik dat hij definitief over de schuld zou hebben beslist, uit vrees dat zijn beslissing zou beïnvloed worden. Anderen, minder in aantal, zijn van oordeel dat de rechter het dossier moet kennen op het ogenblik dat hij over de betichting dient te oordelen, omdat hij er ook zekere elementen kan in vinden die hem toelaten zich een overtuiging te vormen wat de schuld betreft.

Wanneer men aandachtig de stelling van de eersten onderzoekt is men verplicht te erkennen dat zij berust op een stelselmatig wantrouwen ten opzichte van de magistraat. Hij wordt er van verdacht zozeer aan zijn taak als rechter te kunnen tekortkomen dat hij een individu zou kunnen veroordelen uitsluitend wegens het sociaal gevaar dat hij vertegenwoordigt, zonder de intieme overtuiging te hebben dat hij van dit gevaar reeds heeft doen blijken door zich plichtig te maken aan een feit dat door de wet als misdrijf is gekenmerkt, wat toch de enige rechtvaardiging is voor zijn tussenkomst. Het enige antwoord op deze opwerping is dat de magistratuur toch recht heeft op een minimum vertrouwen.

Anderen kunnen hun weigering enkel verantwoorden door hun gebrek aan ervaring van de gerechtelijke werkelijkheid. Zij verliezen uit het oog dat sedert geruime tijd het regime der wettelijke bewijzen, die eerder opgeteld dan beoordeeld worden, is afgeschaft en dat het aan het geweten van de rechter is dat de natie de zware verantwoordelijkheid heeft toevertrouwd recht te spreken en dat het hem toegelaten is zijn intieme overtuiging te vormen zoals hij het goedvindt, van het ogenblik dat de elementen daarvan hun oorsprong vinden in de stukken van de bundel of in de debatten ter zitting. De enige verplichting die aan de magistraat wordt opgelegd bestaat erin dat hij zijn vonnis moet motiveren en tevens, in strafzaken, het bestaan moet vaststellen van de bestanddelen van het misdrijf, ten einde aan het Hof van Cassatie toe te laten zijn controle uit te oefenen (35). Zij geven er zich ook geen rekenschap van dat tussen de elementen die thans bijdragen tot het vormen van de overtuiging van de rechter, er meerdere voorkomen die verhand houden met de persoonlijkheid van de delinquent.

Dient dan het vonnis betreffende de schuld ook niet te slaan op het moreel element van het misdrijf, dat namelijk de gronden van rechtvaardiging en verschoning in zich sluit en dat dan ook een zeker onderzoek vereist betreffende de persoonlijkheid van de betichte ?

De heer Prof. Levasseur (36) is desaaangaande van oordeel dat ten minste een gedeelte van het observatie-onderzoek voor de rechter van de eerste phase nuttig zo niet onontbeerlijk is. Immers, tussen de oorzaken, die de publieke actie uitdoven en die leiden tot het bevel van niet-vervolgving of tot de vrijspraak, komen niet enkel de materiële feiten in aanmerking (twijfel betreffende de daden die het voorwerp uitmaken van de betichting) of de juridische feiten (verjaring, grond van rechtvaardiging, enz.), maar ook de oorzaken betreffende het gebrek aan toerekeningsvatbaarheid (geestestoestand, geweld), die subjectief beoordeeld worden; de heer Gorphe in zijn studie « Comment peut se faire l'individualisation judiciaire » drukt er ook op « dat het onmogelijk is een handeling en haar toerekenbaarheid te begrijpen zonder min of meer de persoonlijkheid te kennen van de dader aan wie deze handeling wordt toegeschreven om ten allerminste te kunnen nagaan of er overeenstemming bestaat (kenteken der persoonlijkheid en andere psychologische kentekens); zoniet zou men zich blootstellen aan ongerijmde beslissingen. »

De toevoeging aan het dossier der feiten van een uittreksel uit de strafrechtelijke vakkenkas, van het thans vrij uitgebreid inlichtingsbulletijn, van de vroegere proceduren (artikel 26 der wet van 9 april 1930), van het onderzoek aangaande de persoonlijkheid, uitgestippeld door het parket te Brussel (38), van het curriculum vitae van de beschuldigde in assisenzaken, het inroepen van moraliteitsgetuigen, van getuigenschriften en attesten, de zorgen die door de betichten besteed worden aan hun toilet de dag van hun verschijning, de houding die zij aannemen gedurende de debatten, waartoe ze van hun verdedigers raadgevingen ontvangen, bewijst dit alles niet voldoende dat reeds sedert geruime tijd de persoonlijkheid van de betichte in de gerechtelijke debatten een rol speelt die belangrijk kan zijn en dat hiervan de betichte en zijn raadslieden meer dan wie ook de stellige overtuiging hebben ? Zou het immers ooit denkbaar zijn dat men aan een rechts-onderhorige zou beletten aan de rechter te verklaren « tegenover de feiten die mij worden ten laste gelegd heb ik als enig bewijs van mijn onschuld te stellen een gans leven van werkzaamheid en van strenge eerlijkheid. Gaat na wie ik ben en gij zult vaststellen of ik een mens ben die in staat is dergelijk misdrijf te begaan. »

De gerechtelijke ervaring leert ons dat, wanneer de rechter zijn overtuiging vormt, hij voor de geest heeft zowel de mens als het feit.

Dit is de mening die uitgedrukt wordt door Garraud (39), wanneer hij het onderscheid beschrijft tussen de angelsaksische en de continentale procedure, en waar hij onderlijnt hoe de strafvordering in Frankrijk gekenmerkt is door haar subjectief karakter, tot het besluit komt dat de aanduidingen, die gevonden worden in de persoonlijke voorgaanden van de betichte en in deze van zijn familie, in zijn temperament en zijn biologische constitutie, een steeds groter belang krijgen en het noodzakelijk is dat het de rechter dient toegelaten te worden er aanduidingen van schuld in te vinden.

Dit is ook de gedachte van de heer voorzitter Gorphe (40), die uitstekend in het licht heeft gesteld « dat de handeling slechts kan begrepen worden in zoverre ze vastgeknoot wordt aan de persoonlijkheid van degene die haar gesteld heeft en dat het aanwijzend bewijs onvolledig blijft wanneer de toegeschreven daad in tegenspraak blijkt met de aanleg van de beschuldigde en men er bij hem geen drijfveer kan voor vinden ». Deze auteur is op dit punt nog teruggekomen in zijn werk « L'appréciation des preuves en justice ».

De heer advocaat-generaal Rolland (41) die, in zijn studie « La scission du procès en deux phases », zich partijganger verklaart van de mededeling van de observatie aan de rechter tijdens de eerste fase, schrijft : « Wat mij betreft meen ik het niet verkeerd dat de rechter kennis zou krijgen van de uitslag der in observatiestelling. Ik meen niet dat de individuele vrijheid beter zou gewaarborgd zijn door een systeem van bewijsmiddelen, of ze al of niet aanvaard zijn, dan door de intieme overtuiging van de rechter. Meerdere vermoedens, die elkaar bevestigen, hebben soms een groter waarde dan een enig getuigenis dat verdacht kan schijnen. De oplossing ligt bij het geweten van de rechter. Dit is de traditionele thesise van het Frans gerecht. »

Het komt ons dus voor dat het enig criterium, dat in aanmerking dient genomen te worden om te bepalen op welk ogenblik het onderzoek betreffende de persoonlijkheid dient geopend te worden, datgene is van zijn grootste kans tot welslagen. In geval van samenwerking of van instemming vanwege de betichte kunnen de kansen van welslagen aan de dag komen reeds bij het begin van de procedure aangaande de feiten, in andere omstandigheden zou dit slechts later het geval zijn, hetzij bij de verzending door de raadkamer, hetzij na de gerechtelijke beslissing betreffende de schuld.

* * *

De indeling van het strafproces in twee fasen.

Talrijke penalisten, die zich hebben bezig gehouden met de studie van het vraagstuk der individualisering van de straf hebben de verdeling van het strafproces in twee fasen aanbevolen (42) : de eerste fase zou voorbehouden worden aan de beschuldiging zelve, de tweede aan de individualisering der straf. Hun wensen hebben de instemming gevonden van het IIIe Congres voor Sociaal Verweer, dat gehouden werd te Antwerpen van 20 tot 24 april 1954. Een van de besluiten van dit congres luidde namelijk als volgt : « De nieuwe beoordelingsmacht die toegekend wordt aan de rechter in de keus der middelen van sociaal verweer en de zorg voor het bepalen van de in elk geval toe te passen maatregel, naar gelang de resultaten van de observatie en in verband met de persoonlijkheid van de betichte, leiden ertoe de eventuele indeling van het strafproces in

twee fasen in uitzicht te stellen, de eerste fase gewijd aan de beslissing betreffende de feiten en de tweede aan de toepassing van de geïndividualiseerde maatregel. » (Zie Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, 1954, april-juni, blz. 422.)

Het nut van deze hervorming in het perspectief van de beoordelingsmacht van de rechter bij het bepalen der straffen en veiligheidsmaatregelen met het oog op hun individualisering, blijkt dadelijk. Deze beslissing zou inderdaad toelaten :

1) dat het onderzoek betreffende de persoonlijkheid zou beslist worden of zou volledig worden door de rechter over de feiten;

2) dat de vaststelling van de straf of van de veiligheidsmaatregel het voorwerp zou kunnen uitmaken van een debat dat volledig en uitsluitend aan dit probleem zou gewijd zijn; dit debat zou dan plaats hebben in een gans bijzondere atmosfeer en vanuit een bepaald gezichtspunt, daar in dit stadium de subjectieve elementen overwegend zouden worden. Penologen, ambtenaren der penitentiaire administratie, geneesheren, sociale werkers, zouden aan deze fase van het proces in belangrijke mate deelnemen. De rechter zou hun op brede wijze gehoor moeten verlenen, hij zou hun adviezen moeten inwinnen en er zich moeten op steunen op het ogenblik dat hij over de te nemen maatregel zal beslissen.

De indeling van het proces in twee fasen komt dus in deze opvatting ten slotte neer op een « uitstel te beslissen » over de maatregel, dat aan de rechter verleend wordt tot op het ogenblik dat hij meent over voldoende documentatie te beschikken betreffende de persoonlijkheid van de delinquent en over de curatieve mogelijkheden die de penitentiaire behandeling zal bieden in verhouding met de eisen van deze persoonlijkheid.

* * *

Splitting van het strafproces in twee onderscheiden fasen.

Wij zijn van oordeel dat er niet verder mag gegaan worden en dat er geen gebruik mag gemaakt worden van de toevoeging van de bundel der persoonlijkheid aan de bundel betreffende de feiten om de uitspraak te splitsen in twee volstrekt onderscheiden fasen, waarbij aan de rechter enkel de beslissing over de schuld zou worden overgelaten, terwijl aan een uitvoeringscommissie de zorg zou worden opgedragen de straf te kiezen en de uitvoering ervan te bepalen.

De heer Screvens (43) heeft namelijk op zeer klare wijze meerdere redenen in het licht gesteld die zich verzetten tegen deze hervorming. Deze redenen kunnen als volgt worden samengevat :

In het algemeen zou de toe te passen maatregel niet uitsluitend mogen gewaardeerd worden in verband met de persoonlijkheid van de delinquent, doch hij zou integendeel moeten gekozen en gedoseerd worden door rekening te houden zowel met de aard en de omstandigheden van het misdrijf, als met de persoonlijkheid van de dader. Het gepleegde feit dient een van de noodzakelijke aanwijzingen te zijn voor de best geschikte te nemen maatregel, daar dit feit immers, zoals Prof. De Greeff het onderlijnt, de optimale vorm van aanpassing is van een misdadiger aan een gegeven toestand.

En wie is nu beter geplaatst om de kenmerken van het feit te kennen, ofwel de rechter die het grondig heeft onderzocht om er over te kunnen beslissen, ofwel een commissie die enkel kennis zou kunnen nemen van een bundel waarvan zij de verantwoordelijkheid niet zou dragen ?

De gerechtelijke ervaring, ten minste op het vasteland, leert op de stelligste wijze dat de verantwoordelijkheid voor het strafproces een onverbeeldbaar geheel vormt. Het is noodzakelijk dat het dezelfde rechters zouden zijn die tegelijkertijd de verantwoordelijkheid zouden dragen voor de beslissing over de schuld en voor deze over de straf- of veiligheidsmaatregel. Wanneer het verschillende rechters zouden zijn, t.t.z. verantwoordelijk voor het ene en niet voor het andere, zouden noodzakelijkerwijze tegenstrijdige en onzinnige beslissingen aan de dag komen omdat de beoordelingen, waaruit ze zouden voortspuiten, niet gelijkaardig zouden zijn en dat elk van beide rechters zou vrezen niet alleen meester te zijn over de gevolgen van de gerechtelijke beslissing. De penitentiaire administratie heeft tegenover de veroordeelde de verantwoordelijkheid voor de straf niet te dragen van het ogenblik dat zij niet tussenkomt in de vaststelling van de schuld en de magistraat heeft ten opzichte van de veroordeelde deze van de uitspraak over de schuld niet te dragen wanneer hij deze over de straf niet draagt.

* * *

De beslissing over de schuld en de schepenrechtbank.

Behoort het dat tijdens het stadium der betichting de beroepsmagistraat zou bijgestaan worden lekenelementen? Wanneer men van oordeel is dat wegens de toenemende complexiteit van het strafproces de magistraat een specialist dient te worden die zou beschikken over een aan zijn taak aangepaste vorming, gaat het niet op dat men tegelijkertijd zou verlangen dat aan de verantwoordelijkheid voor de beslissing elementen zouden deelnemen die niet voorbereid zijn op de rechterlijke functie.

Is deze opwerping nog geldig wanneer deze vreemde elementen beroepstechnici zouden zijn, zoals penologen, geneesheren-psychiaters, ambtenaren van de penitentiaire administratie, psychologen en andere sociale werkers? (44) Wanneer zij onderworpen blijven aan het ambtenarenstatuut en aan hun verantwoordelijkheden, waarvoor ze ten slotte gekozen worden, zou hun onafhankelijkheid ten opzichte van de uitvoerende macht, waarvan hun verdere loopbaan afhangt, niet dezelfde waarborgen bieden als deze welke de wet met dit doel voor de magistraten heeft ingesteld (45). Wanneer zij aan het ambtenarenstatuut onttrokken worden en geen administratieve taak hebben te vervullen, zodat ze zich in de toekomst enkel en uitsluitend aan de dienst van de rechtbank zouden wijden, zouden ze gewone rechters worden evenals de anderen, met daarbij de nadelen van een specialisatie die zou verworven zijn ten nadele van de specifieke vorming met het oog op de gerechtelijke verantwoordelijkheden.

* * *

De tussenkomst van de magistraat in de uitvoering der straffen.

Wij hebben gezien dat de individualisering van de straf, die, in de tegenwoordige stand van de wetgeving, tijdens het gerechtelijk stadium ten slotte nog zeer beperkt is, een heel wat grotere betekenis krijgt in het penitentiaire stadium, omdat de administratie bij machte is, dank zij de voortdurende observatie, beter dan de rechter de persoonlijke kenmerken van de veroordeelde te ontdekken en er de behandeling op aan te passen. Zo is het dan ook dat, van het ogenblik dat tijdens de behandeling de sociale heraanpassing van de delinquent verworven schijnt, de administratie niet

aarzelt zijn invrijheidstelling te bewerkstelligen vóór het verstrijken van de termijn bepaald door de rechter. Deze toestand komt dagelijks voor.

De administratie doet beroep op de bepalingen der wet op de voorwaardelijke invrijheidstelling of, in voorkomend geval, op de voorlopige invrijheidstelling met het oog op de voorwaardelijke invrijheidstelling, of zelfs op het genaderecht gecombineerd met de voorwaardelijke invrijheidstelling. In feite is de gevangenisstraf uitgesproken door de rechtbank niets anders meer dan een maximum boven hetwelk in geen geval de delinquent in hechtenis mag gehouden worden. Door het spel der vervroegde invrijheidstellingen, gesteund op verbeteringen die voortuitlopen op de veronderstellingen van de rechter, heeft de straf meer en meer het karakter gekregen ener betrekkelijke onbepaaldheid.

Men begrijpt aldus welke weerslag het modern begrip van uitvoering, gebonden aan de individualisering der straf, heeft op de tussenkomst van de gerechtelijke macht tijdens het penitentiaire stadium.

Vroeger was de tussenkomst van de rechter uitsluitend beperkt tot het uitspreken van de beslissing. Hij beslechtte het geheel van de strafrechtelijke betwisting, de ambtenaren van de administratie deden niets anders dan zijn beslissing uitvoeren ten verzoeken van het openbaar ministerie, zonder deze beslissing te mogen wijzigen, tenzij door genademaatregel. De uitvoering was slechts de getrouwe schaduw van de uitspraak der veroordeling. Daar vandaag deze toestand volledig omgekeerd is dient ook de tussenkomst van de gerechtelijke overheden gewijzigd en uitgebreid te worden. De rechter dient tussen te komen wanneer het blijkt dat de beslissing in het gedrang komt. Zonder dat zijn formele taak er door gewijzigd wordt, wordt het gebied van zijn tussenkomst verruimd.

De beoordeling van de resultaten der behandeling, die de wijziging van de beslissing moet rechtvaardigen, vereist inderdaad een aandachtig onderzoek van het sociaal belang dat zij biedt in elk geval, van het persoonlijk karakter van de veroordeelde en van de factoren die aan dit karakter eigen zijn, zoals trouwens ook van het misdrijf dat hij gepleegd heeft (46).

Deze taak is innig verbonden met het wezen zelf van het strafrecht. Zij rechtvaardigt de tussenkomst en de controle van de rechterlijke macht. Het is trouwens normaal dat, waar de individuele vrijheid in het gedrang komt, het de rechter zou wezen, die er de traditionele bewaker van is, die zou beslissen.

De Belgische penitentiaire administratie is er toe geneigd deze controle geredelijk te aanvaarden. Volgens haar directeur-generaal, de heer Dupréel (47), zou hij « de maatregelen der individualisering van de behandeling, die zo dikwijls worden opgeworpen, kunnen vergemakkelijken ». De eminente voorganger van de heer Dupréel, de heer Paul Cornil, had reeds de tussenkomst van de rechter in de uitvoering der straffen voorgesteld (48).

* * *

De vorm van de tussenkomst der rechterlijke macht in de uitvoering der straffen.

Onder welke vorm zal de gerechtelijke macht tussenkomen in de uitvoering der straffen? Zal dit gebeuren door de volledige uitschakeling van de penitentiaire administratie, zoals sommigen het voorstaan, de enen ten voordele van het vonnisgerecht (49), de anderen van een gespecialiseerde rechter (50, 51).

Het dient opgemerkt te worden dat in België het beroep op de tussenkomst van de rechterlijke macht in

de ene of de andere van deze vormen, stuit tegen het beginsel van de scheiding der machten. Ingevolge artikel 30 van de Grondwet is de uitvoering van de straffen, door de gerechterlijke macht uitgesproken, van de bevoegdheid der uitvoerende macht : de actie van deze laatste begint wanneer deze van de eerste ten einde is gekomen (52).

Het zou trouwens blijk geven van weinig psychologische zin wanneer men aan de penitentiaire administratie elke macht zou ontnemen tot het beoordelen van de resultaten der behandeling, daar deze behandeling van harentwege een dagelijkse en voortdurende zorg vereist van observatie, schifting en heropvoeding. Het zou te vrezen zijn dat in deze voorwaarden de administratie onverschillig zou worden ten opzichte van het vorderen der verbetering der delinquenten.

Tussen een stelsel dat er in bestaat, wat de beslissing betreft, aan de penitentiaire administratie vrije teugel te laten (stelsel dat bij ons weten enkel verdedigd is geworden door de heer Germain, directeur van de penitentiaire administratie bij het Ministerie van Justitie te Parijs (54), en door de heer Ridder Braas in zijn tussenkomst tijdens de debatten, die plaats hebben gehad tijdens de « Journées franco-belgo-luxembourgeoises de science pénale », die gehouden werden te Parijs in 1951) en een systeem dat er in bestaat deze administratie volledig uit te schakelen, is er plaats voor een tussensysteem in hetwelk magistraten en vertegenwoordigers van de penitentiaire administratie zouden samenwerken. Het is het stelsel genaamd « der gemengde commissie », dat in België ten eerste op prijs wordt gesteld, tengevolge van de omstandigheid dat de werking van de commissies, ingesteld bij de psychiatrische annexen, sedert 25 jaar volledige voldoening heeft gegeven (55). Deze idee is ook in Frankrijk verdedigd geworden door de heer Bouzat (56).

Laten wij nu uitstippelen wat deze gemengde commissies zouden moeten zijn. Wij zullen ze voorlopig, bij gebrek aan iets beters, « penitentiaire commissies » noemen.

* * *

De penitentiaire commissies.

Machten :

Al beschikken zij over een werkelijke macht om te beslissen, zullen zij zich niet in de plaats stellen van de administratie wat betreft de toepassing van de penitentiaire behandeling. De administratie zal op dit gebied volledig de verantwoordelijkheid behouden welke zij tot nu toe heeft gedragen op een wijze die, op vele punten, bewonderenswaardig is geweest.

In onmiddellijk en voortdurend contact met de gedetineerde zullen de leden van het bestuurspersoneel en van het bewakingspersoneel, de geneesheren-anthropologen en de sociale assistenten, samenwerkend in groep, voortgaan de achtereenvolgende modaliteiten te bepalen van het regime dat dient te streven naar de herklassering van de delinquent. Het behoort hun de behandeling vast te stellen die het meest aangepast is aan de individuele kenmerken van de belanghebbende, te beslissen over de overbrenging naar een andere inrichting, enz. Het dient uitgesloten geacht te worden de rol van de penitentiaire administratie te beperken tot de zuiver materiële taken van beheer.

Wat, daarentegen, aan de administratie dient ontnomen te worden is het recht eigenmachtig een einde te stellen aan de vrijheidsberoving bevoelen door het vonnisgerecht. Het zullen voortaan de penitentiaire commissies zijn die zullen beslissen over de voorwaarde-

lijke invrijheidstelling, de voorlopige invrijheidstelling en die de voorgedij-organismen zullen aanduiden. Deze commissies zullen ook, wanneer de houding van de invrijheidgestelde dit zou rechtvaardigen, de maatregel van voorwaardelijke invrijheidstelling intrekken of hem schorsen gedurende een termijn waarvan zij de duur zullen bepalen, doch die twee of drie maanden niet zou mogen overschrijden.

In geval van voorwaardelijke invrijheidstelling zou een proeftijd moeten in uitzicht gesteld worden, proeftijd die gelijk zou zijn aan het dubbele van de termijn die nog zou moeten uitgeoefend worden, met een minimum van twee jaar, die gebracht zou worden op vijf jaar in geval er een veroordeling bestaat van een zekere zwaarwichtigheid vóór de datum der feiten die aanleiding hebben gegeven tot de veroordeling waarvan de uitvoering wordt vervolgd.

Wanneer het gedrag van de voorwaardelijk of voorlopig in vrijheid gestelde ernstige redenen geeft tot vrees dat hij nieuwe misdrijven zou begaan, heeft de magistraat van het openbaar ministerie in het arrondissement, waar de belanghebbende zich bevindt, het recht hem opnieuw te doen opsluiten in de instelling waarin hij laatst gedetineerd was. De penitentiaire commissie zal binnen de tien dagen dienen te beslissen, op vordering van het openbaar ministerie, over het geval van de opnieuw opgesloten gedetineerde. Bij gebrek aan dergelijke beslissing zal hij opnieuw in vrijheid gesteld worden.

Wat nu betreft de zetel en het aantal dezer penitentiaire commissies zou men kunnen voorzien dat er een commissie zou gehecht worden aan elke strafinstelling (andere dan degene die enkel huizen van bewaring zijn). Voor praktische redenen blijkt het te verkiezen het getal ervan tot een tiental te beperken, zoals dit het geval geweest is voor de psychiatrische commissies in zake abnormale delinquenten.

Samenstelling :

De commissie zal voorgezeten worden door een effectief *rechter* der rechtbank van eerste aanleg, aangeduid door de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep. Deze magistraat zal zijn functie aan de rechtbank dienen voort te zetten; enkel zou zijn dienst er kunnen verlicht worden in de mate waarin zijn activiteit bij de penitentiaire commissie zulks zou vereisen.

Da magistraat zal bijgestaan worden door een advocaat, gekozen door de Minister van Justitie op een dubbele lijst van drie namen, voorgesteld door de Procureur des Konings en de stafhouder der Orde en door de bestuurder van de instelling waarin zich de delinquenten bevinden over wier lot de commissie geroepen is te beslissen. Deze drie leden hebben beslissende stem.

Verder zouden van de commissie deel uitmaken, doch enkel met consultatieve stem, de geneesheer-anthropoloog van de instelling, een afgevaardigde van de centrale sociale dienst van het Ministerie van Justitie, een afgevaardigde van de dienst tot sociale herklassering, een afgevaardigde van het beschermingscomité der plaats waar de commissie zetelt, alsook de aalmoezenier van de godsdienst tot dewelke de gedetineerde behoort.

Rechtspleging :

Alvorens een beslissing te nemen hoort de commissie het verslag van de directeur der instelling, de adviezen van de geneesheer-anthropoloog en van het openbaar ministerie. Zij hoort ook de veroordeelde en zijn raadsman. Het dossier wordt gedurende 48 uren ter beschikking van de raadsman van de veroordeelde gesteld. De veroordeelde zelf mag er geen kennis van

nemen. De commissie zou gerechtigd zijn, alvorens te beslissen, het advies in te winnen van alle andere personen welke zij geschikt oordeelt om haar in te lichten.

De debatten hebben plaats met gesloten deuren.

De commissie heeft haar administratieve zetel ter plaatse waar zij is ingesteld, maar zij verplaatst zich naar de instelling waarin de delinquent zich in hechtenis bevindt om over zijn geval te oordelen.

De commissie vergadert op verzoek van de gedetineerde of van zijn raadsman, ofwel van ambtswege op oproeping van haar voorzitter. Het rekwest uitgaande van de gedetineerde of van zijn raadsman mag enkel ingediend worden nadat de gedetineerde het derde van de hem opgelegde vrijheidsstraf heeft uitgeboet. Wanneer de vraag van de gedetineerde wordt verworpen stelt de commissie in haar beslissing de termijn vast binnen dewelke geen nieuwe vraag mag ingediend worden.

De commissie wordt van ambtswege door de voorzitter samengeroepen, zodra hij zulks nuttig oordeelt, zonder aan een bepaalde termijn gebonden te zijn.

In dringende gevallen kan de voorlopige invrijheidstelling bevolen worden door de voorzitter van de penitentiaire commissie, onder voorbehoud van bekrachtiging dezer beslissing door de commissie zelve, in haar eerstdaaropvolgende vergadering.

* * *

Penitentiaire commissie van beroep.

Dient er penitentiaire commissie van beroep voorzien te worden? De vraag is voorzeker heel delicaat. Ten voordele van de instelling van een hoger beroep kan men niet alleen aanhalen dat de mogelijkheid van dergelijk verhaal overeenkomt met het gerechtelijk karakter, dat aan de gemengde commissies wordt gegeven, doch tevens dat zij het enige middel is om de eenheid van rechtspraak te handhaven. Daarentegen zal men voorzeker doen opmerken dat de dubbele graad van berechting ernstige nadelen biedt, waarvan het voornaamste wel is dat de commissie van beroep zou dienen samengesteld te worden uit personen die geen contact zullen gehad hebben met de veroordeelden en die er zich zullen moeten toe bepalen op stukken te oordelen.

In de hypothese dat een hoger beroep mogelijk zou gemaakt worden, komt het ons voor dat dit beroep zou dienen gebracht te worden voor één enkele penitentiaire commissie van beroep, die zou zetelen in de hoofdstad. Deze commissie zou bestaan uit vijf tweetalige leden, namelijk *twee effectieve magistraten*, gekozen door de Minister van Justitie op een dubbele lijst van drie namen voorgesteld door de eerste voorzitter van elk der Hoven van Beroep, een advocaat bij elk der drie Hoven van Beroep, ingeschreven op de tabel sedert ten minste 25 jaar, gekozen op een dubbele lijst van drie namen voorgesteld door de Procureur-generaal en de stafhouders van de Orde der Advocaten bij de Hoven van Beroep (57), de *directeur-generaal van de penitentiaire administratie of de inspecteur-generaal en de ambtenaar die de centrale sociale dienst der gevangenis bestuurt*. Het voorzitterschap van de commissie wordt verzekerd door een der magistraten.

Het openbaar ministerie (benoemd door de Minister van Justitie, tussen de magistraten der parketten-generaal), de veroordeelde en zijn raadsman, zouden door de penitentiaire commissie van beroep gehoord worden.

Het systeem der gemengde penitentiaire commissie, waarvan wij de grote lijnen hebben uitgestippeld, biedt

de hiernavolgende voordelen: handhaving van een zekere continuïteit tussen de gerechtelijke fase en de uitvoeringsfase door de aanwezigheid van een lid der rechterlijke orde, voorzitter der commissie; waarborg der collegialiteit; uitsluiting van het gevaar van willekeur der administratie; meer vruchtbare medewerking vanwege de personen die in het tegenwoordige stelsel, waarin de beslissing uitsluitend behoort aan de administratie, enkel wegens hun bevoegdheid worden geconsulteerd en die een strekking hebben slechts bepaalde aspecten van het vraagstuk in aanmerking te nemen.

In het stadium van de uitvoering der straf is de beoordelingsmacht van de rechter niet meer volledig, daar hij zijn beslissing moet nemen samen met andere personen die niet tot de gerechtelijke orde behoren. Binnen deze perken kan men een controle van de rechter aanvaarden. Hij is van nu af gerechtvaardigd door het feit dat de individualisering van de straf, reeds beperkt door de wet bij de keuze er van, zich daarentegen gewoonlijk bij de tenuitvoerlegging verwezenlijkt.

* * *

De besluiten tot dewelke deze studie geleid hebben kunnen er geen aanspraak op maken een nieuwe ontdekking te zijn en zij bieden ook niet de bekoring bijzonder gewaagd te zijn; wanneer zij enige verdienste zouden hebben, zou deze er enkel in bestaan dat zij een toepassing zijn van de jongste stellingen van het sociaal verweer. De nieuwe leerstellingen van het sociaal verweer, zoals deze geformuleerd werden te Poitiers in 1953 (58), bleken inderdaad de diepste eerbied te hebben voor de individuele vrijheid, bekommerd te zijn om haar waarborgen, zich hoofdzakelijk te steunen op de studie van de personaliteit van de misdadiger en als doelwit te stellen de verzekering van de maatschappelijke bescherming door middel van de bescherming van de delinquent die gedurende gans het strafproces wordt beschouwd als een menselijk wezen, dat bij het einde van dit proces terug aan de vrijheid dient geschonken te worden om deze te beoefenen in sociale vrede (59).

Deze leerstelling is nieuw omdat zij gezuiverd is van de « overdrijvingen zoals degenen van sommige doctrinairers die aan de magistraten het voorrecht der beslissing willen ontnemen of die hen willen neutraliseren door ze te omringen van technici » (60), en zij integendeel, door de opvatting van een verruimd strafproces waarin « de behandeling, die strekt tot de herklassering, een geheel vormt dat men niet meer willekeurig kan splitsen in onderscheiden fasen », de zending van de rechter uitbreidt door zijn tussenkomst te voorzien in de uitvoering der straffen, in de overtuiging dat « hetgeen van overwegend belang is in deze opvatting van het strafproces de handhaving is van dit ganse proces binnen het gerechtelijk kader » (61).

(1) Léon Julliot de la Morandière « De la règle Nulla poena sine lege », blz. 9.

(2) Op cit., blz. 15.

(3) Pasinomie 1830-1831, Brussel, Tarlin 1833, blz. 378.

(4) Zie desaaangaande: Braas Proc. pénale t. II, blz. 574 en t. I blz. 15. Faustin Helle, *Traité de l'instr. crim.*, t. III, n° 5431. Hayoit de Termicourt, « *Propos sur le Ministère public* », *Rev. dr. pénal et crim.*, 1936, blz. 961 en volg. Decreet van 16 en 24 augustus 1790 Titel VIII, art. 1 der wet van 20 april 1810, art. 46 wet van 18 juni 1869, art. 156. Cassatie 10 juli 1893 (Pas. 1893, I, 290) advies van de Heer Eerste Advocaat-Generaal Melot.

(5) Zie desaaangaande: Warlomont: Tegenwoordige aspecten van de gerechtelijke controle over voorwaardelijke invrijheidstelling, *Rechtsk. Weekbl.* 1954-55, kol. 1041. Vienne: Verslag uitgebracht op de Journées franco-belgo-luxembourgeoises de droit pénal, gehouden te Parijs op 23 en 24 november 1951 (*Rec. Sirey* 1952, blz. 102 en 103). Henrotte: Les droits subjectifs du détenu et la rémunération du travail pénal (*Rev. pénitentiaire* 1951, blz. 70, 76, 90 tot 93). J. Pinatel: *Traité de sciences pénales et de défense sociale*

1950, blz. 92. Cannat : La libération conditionnelle, Rev. Sc. Crim. et de droit pénal comparé.

(6) Warlomont ibidem.

(7) Wij hebben hier niet op het oog de volwassen delinquenten die niet onder toepassing vallen van de wet op het sociaal verweer.

Men weet dat, wat de abnormale delinquenten betreft, de wetgever heeft gewild dat zij zouden geplaatst worden onder een mediceel regime dat van aard zou zijn zoniet hen te genezen, toch ten minste hun toestand te verbeteren of te stabiliseren. Zie: Parlementaire handelingen, Senaat 1952-1953 n° 290; André Rutten, Substituut Procureur des Konings (Témoignage sur l'application de la loi du 9 avril 1930, voordracht gehouden op het stadhuis te Brussel tijdens de jaarlijkse algemene vergadering van de Dienst van sociale herklassering op 1 juli 1955) die in het licht heeft gesteld op welke wijze de uitvoerende macht het « wetenschappelijk georganiseerd curatief regime », gewild door het Parlement heeft verwezenlijkt.

Wat de recidivisten en gewoontemisdadigers betreft schijnen de mogelijkheden van behandeling, ten minste wat de « anti-socialen » betreft nog al beperkt (Van Helmont, Le traitement des récidivistes, Bull. de l'administration des Prisons 1955, blz. 461).

(8) L'activité de l'administration des établissements pénitentiaires — rapport decennal 1945-1955 — Introduction blz. 10.

(9) Pierre Cannat, La réforme pénitentiaire, Sirey, blz. 253 en volg.

(10) Paul Cornil, L'organisation de la réduction morale et de la réadaptation sociale, Rev. dr. pénal et de crim. 1937, blz. 381 en volg.

(11) L. van Beirs en P. Sasserath, La libération conditionnelle des condamnés, Rev. dr. pénal et de crim. 1950-51, blz. 694 en volg.

(12) Cannat, Les méthodes modernes du traitement pénitentiaire, Rev. pénitentiaire et de droit pénal 1953, blz. 770.

(13) Een andere formule van penitentiaire behandeling, de collectieve therapie, zoals deze toegepast wordt in de Verenigde Staten, is een middel dat nog maar beproefd wordt in slechts embryonair is (Versele: La psychothérapie collective, Journal des Tribunaux 1953, blz. 211, en de aanhalingen; D. J. Beck: La thérapeutique du groupe appliquée aux adultes majeurs mis à la disposition du gouvernement, Bull. de l'administration des prisons 1955, blz. 557; Travaux des Journées hollando-belges de criminologie, gehouden te Utrecht op 1 en 3 juni 1956, Rec. dr. pénal et de crim. 1955-1956, blz. 103).

(14) Cannat: Op. cit. blz. 264 tot 266.

(15) Germain, Les nouvelles tendances du système pénitentiaire français, Rev. de sciences crim. et de droit pénal comparé, blz. 39 en volg.

(16) Voordracht ingericht door de kring « Le Soutien », beroepsvereniging der commissarissen en adjunct-commissarissen van politie der stad Brussel betreffende het onderwerp « Criminologie et Police » door Etienne De Greeff, voorzitter van de school voor criminologie aan de Universiteit te Leuven, Lid van de beheerraad van de Internationale Vereniging voor criminologie.

(17) De Greeff, ibidem.

(18) Cuhe, Les transformations du droit pénal, Revue pénitentiaire 1910, blz. 250. Julliot de la Morandière, op cit. blz. 15.

(19) Matthys, Le dossier de la personnalité dans la procédure répressive, Rev. dr. pénal et crim. 1948-1949, blz. 453 en volg.

(20) L. Cornil, De la nécessité de rendre à l'instruction préparatoire, en matière pénale, le caractère légal, Rev. dr. pén. et crim. 1931, blz. 817.

(21) Constant, La formation du juge pénal, Rev. dr. pénal et crim. 1947, blz. 553.

(22) Germain: directeur van de penitentiaire administratie bij het Ministerie van Justitie te Parijs: Le rôle du juge en matière de liberté surveillée; en Ridder Braas, Professor van strafrecht aan de Universiteit te Luik, opmerkingen voorgebracht tijdens de Journées franco-belgo-luxembourgeoises de science pénale, gehouden te Parijs in november 1951, tijdens het debat over de rol van de magistrat bij de uitvoering der straffen, Recueil Sirey 1952.

(23) L. Cornil, Droit pénal et procédure pénale après la Tourmente, Les Nouvelles, Proc. pénale, t. I, inleiding.

(24) P. De Cant en R. Screvens, Des limites de l'observation ou de l'étude de la personnalité, Rev. dr. pénal et crim. décembre 1951.

(25) Versele, Le dossier de personnalité, Rev. dr. pénal et crim. 1949, blz. 309.

(26) P. Cornil, Observation des délinquants, Rev. dr. pénal et crim., mei 1956, blz. 783.

(27) Constant, « Faut-il instituer un examen du prévenu avant le jugement pour aider le juge dans le choix d'une mesure appropriée aux besoins de l'individu délinquant? » XIIe Congrès international pénal et pénitentiaire, blz. 7. « A propos du dossier de personnalité », Rev. dr. pénal et crim. blz. 202, 1952-1953.

(28) Vrij, Problemen der algemeene gerechtsvoorzichting, in Tijdschrift voor Strafrecht, 1951, deel LX. Vergadering der Belgisch-Luxemburgse Unie voor strafrecht van 2 april 1949, Rev. dr. pénal crim., 1948-1949, blz. 687.

(29) R. Screvens, L'étude de personnalité et le jugement, Rev. dr. pénal et crim. 1951-52, blz. 505.

(30) Jacques Bernard Herzog, La criminologie et la justice pénale, Rev. dr. pénal et crim., 1950-1951, blz. 293.

(31) Comment aborder l'étude des problèmes de défense sociale (kronijk van het sociaal verweer in de Rev. de science criminelle et droit pénal comparé 1955, blz. 129 en volg.

(32) Marc Ancel, Les doctrines nouvelles de défense sociale, Rev. dr. pénal, 1951-1952, blz. 58.

(33) Paul Cornil, « Césure entre la condamnation et le prononcé de la peine », Revue pénale suisse, 70e jaargang, aflevering 3, 1955.

(34) R. Charles, Le droit au silence de l'inculpé, Annales de droit et de sciences politiques, T. XIV, N. 1, 1954, Drukkerij Goemaere, Brussel.

(35) Cass. 27 januari 1930, Pas. 1930, I, 75 en noten.

(36) Levasseur, « Les organismes prononçant les mesures de défense sociale », blz. 219, in « L'individualisation des mesures prises à l'égard du délinquant », werk gepubliceerd onder leiding van M. Marc Ancel.

(37) Gorphe: Comment peut se faire l'individualisation judiciaire, ibidem van Marc Ancel, blz. 364, 392.

(38) Omzendbrief van de Procureur des Konings te Brussel, Rev. dr. pénal et crim. 1952-1953, blz. 523 en volg.

(39) Garraud: Traité de l'instruction criminelle, T. 55, blz. 27.

(40) Gorphe, La valeur probante des indices, Rev. sciences criminelles 1937, blz. 429. L'appréciation des preuves en justice, Paris Sirey 1947, blz. 275 en volg. en 316 en volg.

(41) Rolland, « Scission du Procès en deux phases » in L'individualisation des mesures prises à l'égard du délinquant van Marc Ancel, blz. 135.

(42) Zie desaangaande: R. Voirin, Division du procès en deux phases (op. cit. van Marc Ancel, blz. 167). In Marc Ancel, Le procès pénal et l'examen scientifique des délinquants 1952.

(43) Aangehaalde studie, Rev. dr. pénal et crim. 1951-1952, blz. 505.

(44) Journées de défense sociale (Poitiers 5-6 juni 1953), Slotrede van de Heer Besson, Procureur-generaal bij het Frans Hof van Cassatie, Rev. sc. crim. 1954, blz. 183). Bespreking op de algemene vergadering van de Belgisch-Luxemburgse Unie voor strafrecht op 23 mei 1952 te Luxemburg, van het Belgisch voorontwerp van wet betreffende de misdadige jeugd, Rev. dr. pénal crim. 1951-1952, blz. 1025 en volg., namelijk de opmerkingen geformuleerd door M. Charles, Procureur des Konings te Brussel, M. Braas, professor aan de Universiteit te Luik en M. Gunzburg, professor aan de Universiteit te Gent.

(45) H. Bekaert, Le contrôle de la fonction juridictionnelle dans l'instruction préparatoire, Journal des Tribunaux, 6 november 1949, blz. 553, kol. 3.

(46) L. Van Beirs en P. Sasserath, La libération conditionnelle des condamnés, Rev. dr. pénal et crim., 1950-1951, blz. 695 en volg.

(47) Dupréel, Le rôle du magistrat dans l'exécution des peines, preadvies voorgebracht in november 1951 tijdens de Journées franco-belgo-luxembourgeoises de science pénale, Sirey 1952.

(48) P. Cornil, zie namelijk zijn tussenkomst in 1931 in het debat gehouden in de Société générale des Prisons de France over het onderwerp « Le rôle des magistrats dans l'exécution de la peine », Rev. pénitentiaire 1931, blz. 242; zijn studie « La peine et le crime », Rev. dr. pénal et crim., 1946-1947, blz. 251.

(49) Versele, Vers un concept pénal plus réaliste, Rev. dr. pénal et crim., 1947-1948, blz. 443-444; Cannat, Le contrôle de l'exécution des mesures de sûreté « L'individualisation des mesures prises à l'égard du délinquant », werk gepubliceerd onder leiding van Marc Ancel, blz. 330-338; Madame Falconetti, Le contrôle de l'exécution des mesures de sûreté, op cit., blz. 389-398; met zekere schakeringen, Pinatel, Le rôle du magistrat dans l'exécution des peines, verslag voorgebracht in november 1951 op de Journées franco-belgo-luxembourgeoises de droit pénal.

(50) Vienne, Essai d'organisation d'un système judiciaire des mesures pénales, in « L'individualisation des mesures prises à l'égard du délinquant », blz. 301-327.

(51) G. L. Slowowski, Les pouvoirs du juge dans l'exécution des peines et des mesures de sûreté privatives de liberté, Sirey 1939.

(52) Huybrechts, Le rôle du magistrat dans l'exécution des peines, preadvies uitgebracht in november 1951 op de Journées franco-belgo-luxembourgeoises de droit pénal; Bouzat, Le contrôle de l'exécution des mesures de défense sociale, in « L'individualisation des mesures prises à l'égard du délinquant », blz. 286-300.

(53) Cornil, La césure entre la condamnation et la peine op cit., blz. 241.

(54) Le rôle du juge en matière de liberté conditionnelle. Opmerkingen voorgebracht op de Journées franco-belgo-luxembourgeoises de science pénale, gehouden te Parijs in november 1951, Sirey 1952.

(55) L. van Beirs en P. Sasserath, voornoemd en de aanhalingen, Rev. dr. pénal et crim., 1950-51, blz. 696; Huybrechts op cit.; E. Janssens, Synthèse de quelques aspects pratiques d'une procédure pénale adaptée à un système répressif subjectif, Rev. dr. pénal et crim., 1953-1954, blz. 448-452.

(56) Bouzat Pierre, Traité théorique et pratique de Droit pénal.

(57) Een bijzondere bepaling zal dienen voorzien te worden voor de voorstelling van een advocaat der balie te Luik. Deze balie telt waarschijnlijk niet veel advocaten die de kennis bezitten van de twee nationale talen. Misschien zou de voorstelling kunnen gebeuren gezamenlijk door de stafhouders van Luik, Hasselt en Tongeren.

(58) Journées de défense sociale, Poitiers, 5-6 juni 1953, Rev. de Sc. crim. et de droit pénal comparé.

(59) Inleidende uiteenzetting van M. Marc Ancel, onder-voorzitter van de Internationale Vereniging voor sociaal verweer, blz. 172 tot 175.

(60) Tussenkomst van de heer Besson, Procureur-generaal bij het Frans Hof van Cassatie, onder wiens voorzitterschap deze « journées » geplaatst waren (blz. 183).

(61) M. Herzog, secretaris-generaal van de Internationale vereniging voor sociaal verweer, blz. 176.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 12 januari 1956.

Voorzitter-Verslaggever : M. Sohier.
Procureur-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.
Advocaten : Mrs Demeur en Simont.

Echtscheiding. — Een echtgenoot kan rechtsgeldig afstand doen van een door hem ingestelde vordering tot echtscheiding.

Het recht echtscheiding te vorderen is een persoonlijk recht van de echtgenoten.

Geen enkele wetsbepaling wijkt ter zake van echtscheiding af van het beginsel, dat iedereen afstand kan doen van een vordering, die steunt op een aan zijn persoon verbonden recht, onder voorbehoud van de aanvaarding door de wederpartij en eventueel van het rechterlijk toezicht.

Uit de artikelen 237, 239, 266 en 272 B.W. blijkt zelfs dat de wetgever de geldigheid van zodanige afstand van de vordering tot echtscheiding aangenomen heeft.

De openbare orde verzet zich niet tegen de afstand door een echtgenoot van de door hem ingestelde vordering tot echtscheiding.

Van Pevenage t/ Vandenbossche.

Gelet op het bestreden arrest, op 25 maart 1955 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het enig middel, schending van de artikelen 6, 229 tot 231, 1128, 1131 en 1333 van het Burgerlijk Wetboek, 402 en 403 van het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering,

doordat het bestreden arrest geweigerd heeft de tegeneis tot echtscheiding, door aanlegger ingesteld, in beschouwing te nemen, en daartoe laat gelden dat hij vóór de rechtbank van eerste aanleg van zijn vordering afstand gedaan had en het middel verwerpt waarbij aanlegger betoogde dat in echtscheidingszaken geen afstand van vordering kan aangenomen worden, maar enkel een afstand van aanleg, met het gevolg dat de tegeneis in hoger beroep ontvankelijk is,

dan wanneer de openbare orde zich inderdaad ertegen verzet dat een echtgenoot geldig afstand doet van de vordering tot echtscheiding zelf en zodoende afziet van het recht de grieven welke hij tegen zijn echtgenoot heeft geldend te maken; dat integendeel die vordering voor hem blijft bestaan, zonder dat hij trouwens bij de vroegere gronden nieuwe hoeft te voegen;

Overwegende dat het recht echtscheiding te eisen een persoonlijk recht van de echtgenoten is;

Overwegende dat geen enkele wetsbepaling ter zake van echtscheiding afwijkt van het beginsel dat iedereen afstand kan doen van een vordering, gesteund op een recht dat aan zijn persoon verbonden is, onder voorbehoud van de aanvaarding van de wederpartij en eventueel van het rechterlijk toezicht;

Dat uit de artikelen 237, 239, 266 en 272 van het Burgerlijk Wetboek zelfs blijkt dat de wetgever de geldigheid van zodanige afstand of verzaking van de vordering tot echtscheiding aangenomen heeft;

Overwegende dat hieruit volgt dat, in strijd met wat in het middel is betoogd, de openbare orde zich er niet tegen verzet dat een echtgenoot afstand doet van de

door hem ingestelde vordering tot echtscheiding, en dat het bestreden arrest, door te beslissen dat aanlegger, die zonder voorbehoud van zijn tegeneis tot echtscheiding vóór de eerste rechter afstand gedaan heeft, welke afstand aanvaard en gedecreteerd werd, niet meer ontvankelijk was om die vordering uitsluitend gegrond op dezelfde feiten aan te brengen, geen der wetsbepalingen geschonden heeft;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 16 januari 1956.

Voorzitter : M. Vandermersch.
Raadsheer-Verslaggever : M. Louveaux.
Advocaat-Generaal : M. Mahaux.

Apotheker. — Uitoefening van het beroep in de nabijheid van de apotheek van de gewezen stagemeester. — Niet in alle omstandigheden een overtreding van de plichtenleer.

De wetgever heeft aan de Hoge Raad van de Orde van de Apothekers de taak toevertrouwd de deontologische regels vast te stellen overeenkomstig de in artikel 5 van de wet van 19 mei 1949 bepaalde doeleinden.

Voornoemde wet beoogt de rechtschapenheid in het uitoefenen van het beroep door de naleving van de pharmacentische plichtenleer; deze is gegrond op hetgeen door de eer, de eerlijkheid, de waardigheid en de geheimhouding van de leden der orde wordt vereist, met uitsluiting van elke bezorgheid om louter materiële belangen.

Het uitoefenen van het beroep in de nabijheid van de apotheek van de gewezen stagemeester is slechts dan een overtreding van de plichtenleer, wanneer het in de gegeven omstandigheden de professionele eerbaarheid kwetst.

Het verbod een apotheek open te houden in de nabijheid van een andere apotheek, waarin de apotheker zijn stage verricht heeft, in algemene termen uitgedrukt of opgevat en zonder acht te slaan namelijk op de tijdsomstandigheden, is onverenigbaar met de vrije uitoefening van het beroep overeenkomstig de bestaande wetten en besluiten.

Rogiers t/ Goubau (voorzitter Hoge Raad van de Orde der Apothekers)

Gelet op de bestreden beslissing, op 6 juni 1955 gewezen door de nederlandstalige gemengde raad van de Orde van de Apothekers;

Over het middel van ambtswege : schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 5 en 14 der wet van 19 mei 1949 ;

Overwegende dat aanlegger, bij regelmatig ter zitting van de gemengde raad genomen conclusies, deed gelden dat de feiten die hem worden ten laste gelegd, namelijk van sinds 5 april 1954, het beroep van apotheker te hebben uitgeoefend in de onmiddellijke nabijheid van

zijn gewezen stagemeeester, niet strijdig waren met de regels van de plichtenleer vermits het strijdig karakter vooral ligt in het feit dat de gewezen stagiair zich « te vroeg » in de omgeving van zijn stagemeeester komt vestigen en dat aanleggers stage sedert acht jaar einde had genomen, terwijl zijn stagemeeester sedert vijf jaar overleden is;

Dat de bestreden beslissing die besluiten enkel beantwoordt door te overwegen dat de op 19 juni 1952 gepubliceerde deontologische regel geenszins bepaalt noch toelaat te vermoeden dat de afgekeurde handelingen na een bepaalde termijn of na de dood van de gewezen stagemeeester zouden toegelaten zijn, zodat, ten overstaan van deze vaststelling, niet behoort te worden ingegaan op de beschouwingen uiteengezet in de besluiten nopens het strijdig karakter van de ten laste gelegde feiten, met de regels van de plichtenleer;

Overwegende dat de Gemengde Raad aldus de mening is toegedaan dat de apotheker, die zijn beroep uitoefent in de nabijheid van de officina waarin hij zijn stage verricht heeft, altijd en in welke omstandigheden ook, een daad pleegt strijdig met de plichtenleer doordat de Hoge Raad de regel, zonder enig voorbehoud, afgekondigd heeft;

Overwegende dat de wetgever aan de Hoge Raad de taak toevertrouwd heeft de deontologische regels vast te stellen overeenkomstig de in het artikel 5 van de wet van 19 mei 1949 aangeduide doeleinden;

Overwegende dat voornoemde wet de rechtschapenheid in het uitoefenen van het beroep beoogt door het naleven van de pharmaceutische plichtenleer; dat deze gegrond is op datgene wat door de eer, de eerlijkheid, de waardigheid en de geheimhouding van de leden der orde vereist wordt, met uitsluiting van elke bezorgdheid voor louter materiële belangen;

Overwegende derhalve dat het uitoefenen van het beroep in de nabijheid van de apotheek van de gewezen stagemeeester slechts dan een overtreding van de plichtenleer uitmaakt wanneer het in vermelde omstandigheden, de professionele eerbaarheid kwetst;

Dat het verbod een officina uit te baten in de nabijheid van een andere officina waarin de apotheker zijn stage verricht heeft, in algemene termen uitgedrukt of opgevat en zonder acht te slaan namelijk op de tijdsomstandigheden, niet verenigbaar is met het vrij uitoefenen van het beroep overeenkomstig de bestaande wetten en besluiten;

Overwegende derhalve dat, met zich te onthouden na te gaan, zoals de conclusies van aanlegger hem er toe aanzetten, of in de omstandigheden eigen aan het geval, de verweten uitbating tegen de professionele eerbaarheid indruiste en dit om de reden dat het door de Hoge Raad uitgevaardigd verbod algemeen is, de gemengde raad van beroep de toegepaste sanctie niet ten genoegen van rechte heeft gerechtvaardigd;

Om die redenen,

Verbreekt de bestreden beslissing;

Beveelt dat van onderhavig arrest melding zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing.

Veroordeelt verweerder tot de kosten.

Verwijst de zaak naar de gemengde raad van beroep anders samengesteld.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 30 oktober 1956.

Zetel : M.M. Vranckx, voorzitter-verslaggever, Mast en Buch.

Auditoraat : M. De Pover.

Advocaat : Mr Le Paige.

- I. Gemeenten — Goederen — Aankoop (1 tot 4).
- II. Burgerlijke en individuele rechten (1 tot 4).
- III. Gemeenten — Voogdij over de gemeenteverhuden — Machtiging (1 tot 4).
- IV. Gemeenten — Voogdij over de gemeenteverhuden — Goedkeuring (1 tot 4).
- V. Raad van State — Geschil nietigverklaring — Bevoegdheid — Burgerlijk Recht (1).
- VI. Administratieve akten — Geldigheid — Vormen — Motieven (2).
- VII. Administratieve akten — Geldigheid — Vormen — Rechten van de verdediging (3).

1. Door de bepaling van een testament waarbij aan de erfgenamen de gemeente de last wordt opgelegd al de vermaakte goederen in onroerende goederen om te zetten, als een wens te beschouwen, heeft het koninklijk besluit dat machtiging verstrekt tot het aanvaarden van het legaat, alleen vastgesteld dat de gemeente, overeenkomstig artikel 537 van het burgerlijk wetboek en de artikelen 75 en volgende van de gemeentewet, de nalatenschap in onroerende goederen kan omzetten maar daartoe niet kan worden verplicht.

De Koning is daardoor niet buiten de perken van het hem toekomend appreciatierecht getreden en heeft de rechten die de wettelijke erfgenamen desnoods voor de gewone rechtbanken kunnen vorderen, niet in het gedrang gebracht.

2. De machtiging is een maatregel van de administratieve voogdij, welke volledig vreemd is aan de erflater en diens erfgenamen en legatarissen. De bepalingen waarbij deze machtiging is geregeld, verlenen aan de bevoegde overheid een discretionair appreciatierecht en leggen haar de verplichting niet op haar beslissing te motiveren.

3. Zij houden geen verdedigingsrecht in ten voordele van de erfgenamen.

4. Het is niet bewezen dat het koninklijk besluit, in zoverre het de vraag om vermindering van het legaat heeft afgewezen, op gegevens steunt die in strijd zijn met de waarheid.

Uytenbroeck en consorten t/ Belgische Staat
(Minister van Justitie en Minister van Binnenlandse Zaken).

Gezien het verzoekschrift d.d. 31 mei 1954;

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het koninklijk besluit d.d. 6 april 1954 waarbij aan de gemeenteraad van Antwerpen machtiging werd gegeven tot het aanvaarden van het legaat door eigenhandig testament van L. Uytenbroeck aan de stad Antwerpen vermaakt en waarbij het bezwaar ingebracht door de broeders en zusters van de cujus werd afgewezen;

Overwegende dat L. Uytenbroeck, broeder van de verzoekers, door eigenhandig testament d.d. 5 maart 1934 beschikte als volgt :

- « 1° Deze Wil vernietigt alle mijne vorige Willen en » Overeenkomsten;
- » 2° Bij mijn verscheiden zal de $\frac{2}{3}$ mijner bezittingen

» onmiddellijk overgezet worden in onroerende goederen, flatgebouwen en zakengebouwen en het vruchtgebruik komt toe aan Mejuffrouw Philomene » De Keersmaecker...;

» 3° Het derde paart wordt op dezelfde wijze belegd » en het vruchtgebruik komt alleenlijk toe aan mijn » broeders en zus'ers...;

» 4° Na het afsterven dezer personen komt alles aan » mijn geliefde Stad Antwerpen en zal een Gildenhuis » opgericht worden op de Grote Markt dat een verdiep » zal dienen voor het Stouwersgilde waar ik ben in » opgebracht en waar ik mijn rijkdom aan te danken » heb »;

dat de gemeenteraad van Antwerpen het college van burgemeester en schepenen op 24 augustus 1953 machtigde de nalatenschap te aanvaarden; dat de verzoekers bij de Koning een bezwaar inbrachten waarbij zij vroegen de stad Antwerpen slechts de toelating te vergunnen het legaat te aanvaarden « op voorwaarde dat een gedeelte van de volle eigendom van de nagelaten goederen zoals bijvoorbeeld 1/5 ervan, aan de wettelijke erfgenamen zou verzekerd worden »; dat door het bestreden koninklijk besluit het bezwaar werd verworpen en aan de gemeenteraad van Antwerpen machtiging werd verleend tot het aanvaarden van het legaat onder de opgelegde voorwaarden, voor zover zij niet in strijd zijn met de wet;

Overwegende dat de verzoekers inroepen dat het bestreden koninklijk besluit, waar het bepaalt dat de door de schenker aan de stad opgelegde last al de vermaakte goederen in onroerende goederen om te zetten slechts als de uitdrukking van een eenvoudige wens moet worden beschouwd, steunt op een verkeerde interpretatie van het testament en aldus aan de rechten van de verzoekers afbreuk doet;

Overwegende dat dit middel de volgende considerans van het bestreden koninklijk besluit bedoelt : « Wat de bepaling betreft waarbij aan de erfgenamende stad de last wordt opgelegd al de vermaakte goederen in onroerende goederen om te zetten... dat deze bepaling afbreuk doet aan de rechten van eigendom en beheer van bedoelde stad; dat zij bijgevolg slechts als de uitdrukking van een eenvoudige wens moet worden beschouwd »;

Overwegende dat luidens artikel 537 van het Burgerlijk Wetboek, de goederen die niet aan private personen toebehoren beheerd worden overeenkomstig de regelen die hun eigen zijn; dat daaruit volgt dat de stad Antwerpen het beheer over haar goederen zal uitoefenen overeenkomstig de regelen vastgesteld in de artikelen 75 en volgende van de gemeentewet en dat particulieren daaromtrent geen verplichtingen kunnen opleggen; dat, wanneer de erflater de stad Antwerpen tot een bepaalde vorm van belegging zou verplichten, hij inbreuk zou plegen op de bepaling van bovenvermeld artikel 537 en dat derhalve de regel zou toepasselijk zijn, bevat in artikel 900 van het Burgerlijk Wetboek, luidens welk in alle beschikking bij testament, de voorwaarden die met de wetten strijden als niet geschreven worden beschouwd; dat derhalve de tegenpartij, door die voorwaarde als een wens te beschouwen, alleen heeft vastgesteld dat de stad Antwerpen de nalatenschap in onroerende goederen kan omzetten maar daartoe niet kan worden verplicht; dat zij daardoor niet getreden is buiten de perken van het haar toekomend appreciatierecht en de rechten die de verzoekers desnoods voor de gewone rechtbank kunnen vorderen, niet in het gedrang brengt;

Overwegende dat de verzoekers inroepen dat het bestreden koninklijk besluit hun bezwaarschriften zonder motivering heeft verworpen;

Overwegende dat, bij toepassing van artikel 910 van het Burgerlijk Wetboek en van artikel 76 van de gemeentewet beschikkingen bij testament ten voordele van een gemeente slechts gevolg hebben mits de vereiste machtiging wordt gegeven; dat die machtiging een maatregel is van administratieve voogdij welke volledig vreemd is aan de erflater en diens erfgenamen en legatarissen; dat de bepalingen, die aan de bevoegde overheid een discretionair appreciatierecht verlenen, haar de verplichting niet opleggen haar beslissing te motiveren; dat derhalve het door verzoeker ingeroepen middel ter zake niet dienend is;

Overwegende dat om dezelfde redenen het middel van verzoekers, volgens welk hun verdedigingsrecht werd gekrenkt, niet dienstig kan worden ingeroepen;

Overwegende dat de verzoekers inroepen dat het bestreden koninklijk besluit, in zoverre daarbij de vraag om vermindering van het legaat wordt afgewezen, steunt op gegevens die in strijd zijn met de waarheid; dat zij in verband met dit middel laten gelden :

1° dat in de nota van 7 oktober 1953 van de stad Antwerpen wordt staande gehouden dat de vruchtgebruikers, zelfs indien de nalatenschap niet in onroerende goederen moest worden omgezet, reeds ieder een vruchtgebruik van 111.111 fr. per jaar zouden genieten;

2° dat in dezelfde nota « met evenveel lichtzinningheid » door de stad wordt staande gehouden dat, in geval van omzetting in onroerende goederen, deze 8 t.h. zouden kunnen opbrengen hetgeen het vruchtgebruik zou opvoeren tot 167.777 fr. per verzoeker;

3° dat in strijd met de waarheid tijdens het administratief onderzoek werd beweerd dat onderhandelingen hadden plaats gehad tussen de verzoekers en de stad Antwerpen en dat zij een aanbod van 1.000.000 fr. aan drie onder hen gedaan (zij die kinderen hebben) zouden hebben geweigerd;

Overwegende dat, wat de beweringen sub 1° en 2° betreft, de administratie enkel heeft willen onderzoeken welk het bedrag ongeveer zou zijn dat ieder erfgenaam-vruchtgebruiker zou ontvangen in de veronderstelling van een belegging van de nalatenschap hetzij in titels, hetzij in onroerende goederen, en dat dit onderzoek werd gedaan met het oog op de vraag te weten of er aanleiding toe bestond het legaat te verminderen; dat daarbij van geen misleiding sprake kan zijn; dat, wat de bewering sub 3° betreft, niet dient te worden nagegaan of zij al dan niet met de werkelijkheid strookt, daar uit de bescheiden van het dossier geenszins blijkt dat dit betwist feit op het bestreden koninklijk besluit een invloed kan hebben gehad;

Overwegende dat het beroep niet gegrond is,

Besluit :

Artikel 1 : Het beroep is verworpen.

Artikel 2 : De betaling van het recht van 4.500 fr., ten titel van kosten, valt ten laste van verzoekers.

VLAAMSE JURISTEN

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 2 juni 1956.

Voorzitter : M. Schilling.

Raadsheren : M.M. de Foy en Sury.

Advocaten : Mrs Tielemans (Antwerpen), Ch Chapel en A. Van de Velden.

Strafvordering. — Onnauwkeurigheid van de telastlegging. — Moet door de verdachte in limine litis worden opgeworpen.

Wanneer de verdachte meent, dat hij in de onmogelijkheid verkeert zijn verdediging op behoorlijke wijze voor te brengen ten gevolge van onnauwkeurigheid van de in de dagvaarding vervatte telastelegging, moet hij zulks in limine litis opwerpen.

O.M. en De Winter b.p. t/ De Laet.

Overwegende dat de beroepen tijdig en in de eerste vormen ingesteld werden ;

Betichting A :

Overwegende dat dit feit bewezen werd door de verklaringen onder meer van Maria Deklerck, (stuk 4 en 34), Derdeghe (stuk 6), Bertha De Winter (st. 9), Jeannette Klockgieters (stuk 16), Ludovica Debacker (stuk 19), Hilda Pattison (stuk 32), Jozef Stolk (stuk 32), als mededader veroordeeld, niet in beroep ;

Overwegende nu, ten aanzien der straftoemeting, dat betichte al in 1953 voor soortgelijke feiten veroordeeld werd ; dat overigens dit geval als bijzonder erg voorkomt, daar gebleken is dat betichte toen hij onder de invloed van de verdovingsmiddelen geraakte, zeer ruw en opvliegend werd en dat hij gevaar voor anderen opleverde ; dat dienvolgens een te milde toepassing der strafwet door de eerste rechter werd gedaan.

Betichting B :

Overwegende dat betichte opwerpt dat de betichting onmiddellijk zou zijn, daar zij niet inhoudt welke de personen waren op wier kosten betichte zou geleefd hebben en welke personen zich aan prostitutie overleverden ;

Overwegende hieromtrent dat, zo betichte de mening toegedaan was dat hij in de onmogelijkheid verkeerde zijn verdediging op degelijke wijze voor te brengen, tengevolge van onnauwkeurigheid van de betichting in de dagvaarding vervat, hij zulks in limine litis had moeten opwerpen (Braas, Précis de droit pénal, 3e uitgave, nr 671, nota 5 en nr 677) ;

Overwegende dat hij zulks niet deed, waaruit af te leiden is dat hij in feite oordeelde dat de betichting, zoals zij opgesteld werd, hem wel toeliet zich rekenenschap te geven van de feiten voor dewelke hij terecht stond, om zich op behoorlijke wijze te kunnen verdedigen ;

Overwegende dat feit B bewezen is door de verklaringen afgelegd, onder meer door Jans Van Huffel (stuk 1), Magdalena Ba (stuk 1), Maria Dedecker (stuk 1), Maria Mirgaux (stukken 1 en 85), Catharina Van Camp (stuk 3), Maria Deklerck (stukken 4 en 34), Maria Jalle (stuk 5), Emilia Deweghe (stuk 6), Bertha De Winter (stukken 9 en 33), Paula Demeester (stukken 15 en 84), Roza Hanseeuw (stuk 15), Jeannette Klockgieters (stuk 16), François Vervloet (stuk 18), Ludovica De Backer (stuk 19), Hilda Pattison (stuk 32), Clara De Sutter (stuk 37) ;

Overwegende dat betichte ten onrechte verklaart dat hij als portier van de inrichting Spiegelpaleis voldoende inkomsten had om in zijn onderhoud te voor-

zien ; dat immers uit de verklaring van de uitbaatster, Hilda Pattison (stuk 32), gebleken is dat hij slechts één maand daar werkzaam was ; dat hij geen bepaalde en nauwkeurige inlichtingen verstrekt betreffende zijn inkomsten ;

Overwegende dat opvallend is dat de meeste getuigen betichte een macro noemen ; dat betichte ten onrechte beweert dat uit de verklaringen van de getuigen zou blijken dat hij bij voorstellen gebleven is ; dat het volstaat de lange reeks getuigenissen hierboven aangehaald aandachtig te lezen om tot de innerlijke overtuiging te komen dat betichte schuldig is aan de hem ten laste gelegde feiten ;

Dat immers uit deze verklaringen duidelijk aan het licht gekomen is dat, gedurende de periode in de dagvaarding aangehaald, betichte op regelmatige wijze een aandeel had in de opbrengst van door hem gekende ontucht vrouwen en dat hij op hun kosten leefde en dat betichte ten onrechte beweert dat zijn gedragingen bij pogingen en voorstellen gebleven zijn ; dat de feitelijke beschouwingen, gegrond op sommige verklaringen, te dien aanzien door betichte in zijn besluiten uiteengezet, door de verklaringen van andere getuigen of door een andere interpretatie dezer verklaringen op afdoende wijze weerlegd worden ;

Overwegende ten aanzien der straftoemeting, dat betichte zeer erge feiten gepleegd heeft met betrekking tot een groot aantal vrouwen ; dat de eerste rechter dan ook terecht een strenge straf toepaste ;

Betichting C :

Overwegende dat betichte de feiten onder deze betichting bekent ;

Dat betichte opwerpt dat deze feiten niet in verband kunnen gebracht worden met de feiten der betichting B ;

Overwegende dat uit het onderzoek het tegendeel gebleken is ; dat betichte immers slagen aan zijn slachtoffers toebrecht om ze te dwingen voor hem te werken of omdat zij weigerden verder voor hem te werken ; dat die feiten mitsdien gepleegd werden met hetzelfde misdadig inzicht, derwijze dat zij slechts één enkel strafbaar feit uitmaken (délit continu — voortgezet misdrijf) waarop een enige straf, de zwaarste, behoort opgelegd te worden.

Overwegende dat betichte de schadevergoeding aan de burgerlijke partij toegekend niet betwist en dat dit bedrag als verantwoord voorkomt ;

Overwegende dat ten gevolge van een feitelijke en materiële missing, in de betichting, zoals zij in het vonnis en in de dagvaardingen opgenomen werd, het 10e lid van het K.B. van 20 september 1951 aangehaald werd, in plaats van het 19e lid ;

Om deze beweegredenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak, binnen de perken der beroepen ;

Doet het bestreden vonnis te niet waar het betichte, door feit A, tot een gevangenisstraf van zes maanden veroordeelde ;

Wijzigende, en met eenparigheid van stemmen beslissende, veroordeelt betichte, wegens feit A, tot een gevangenisstraf van één jaar ;

Voor al het overige op strafrechtelijk gebied en op burgerlijk gebied ;

Bevestigt het bestreden vonnis en verwijst de betichte, ten aanzien van de openbare partij in de kosten van beroep en tot de burgerlijke beroepskosten.

NOOT : Bij arrest van 4 september 1956 is de voorziening in cassatie tegen bovenstaand arrest verworpen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 25 april 1955.

Voorzitter : M. Vanden Abeele.
Raadsheren : M.M. Morel de Westgaever en
Santenaire.
Advocaat-Generaal : M. Vanhoudt.
Advocaat : Mr Maillet.

Strafrecht. — Verkoop van wafels, die niet van natuurboter zijn vervaardigd, onder de benaming « boterwafels ». — Bedrog van de kopers en overtreding van artikel 1 van het M.B. van 25 juni 1951. — Betekenis van de regel, dat de strafwet geen terugwerkende kracht heeft.

« Boter » is niets anders dan wat daardoor gebruikelijk wordt verstaan, d.w.z. de vetstof, die van voedingsmelk wordt gemaakt, dus « melkboter »; deze gebruikelijke betekenis is ook de wettelijke, meer speciaal sedert het van kracht zijn van het M.B. van 25 juni 1951.

De benaming « boterwafels » en « gauffres au beurre » heeft eveneens geen andere betekenis dan « met boter vervaardigde wafels ». Het in de handel brengen onder de naam van « boterwafels » van wafels, die niet met boter, doch met andere vetten vervaardigd zijn, levert bedrog op en overtreding van artikel 1 van het M.B. van 25 juni 1951.

Zo het M.B. van 25 juni 1951 een strafrechtelijke bepaling is, die geen terugwerkende kracht mag hebben, laat dit niet-retroactieve karakter echter niet toe te beweren dat feitelijke toestanden, die onder de vorige wetgeving geoorloofd waren en onder de nieuwe wet ongeoorloofd zijn, ongestraft zouden mogen voortbestaan. De niet terugwerkende kracht van een nieuwe strafwet verzet er zich uitsluitend tegen dat vroeger gepleegde en toen niet strafbare feiten krachtens de nieuwe strafwet zouden vervolgd worden.

O.M. t/C.

Overwegende dat verdachte en het Openbaar Ministerie tijdig en op geldige wijze in hoger beroep gekomen zijn ;

Overwegende dat verdachte tijdens het jaar 1953 een voor de mensenvoeding bestemde waar heeft verkocht, te koop gesteld, in bewaring gehouden of vervoerd voor de verkoop, onder de vorm van wafels en dit in een verpakking waarop het merk van verdachte « Biekens » voorkomt met erboven het samengesteld woord « Boterwafels » en eronder de franse vertaling ervan « Gauffres au beurre » ;

Overwegende dat « boter » niets anders is dan wat daardoor usueel dient verstaan t.t.z. de vetstof die van voedingsmelk wordt gederiveerd, dus « melkboter »; dat deze usuele betekenis ook de wettelijke is, meer speciaal en onder meer sedert de toepasselijkheid van het M.B. van 25 juni 1951 zelf ;

Overwegende dat de benaming « Boterwafels » en « Gauffres au beurre » zowel afzonderlijk genomen als in hun wederzijdse toelichting, eveneens geen andere betekenis hebben dan « Wafels vervaardigd met boter » ;

Overwegende dat het bewezen is dat de ter zake

aangeklaagde wafels niet vervaardigd zijn met uitmelk-gederiveerde-boter; dat bij de vervaardiging ervan uitsluitend andere vetstoffen dan boter worden aangewend; dat de verdachte dit wist en ze niettemin in omloop bracht onder de benaming « boterwafels » en « Gauffres au beurre » ;

Overwegende dat de verdachte bijgevolg de woorden « Boterwafels » en « Gauffres au beurre » heeft gebruikt om aan de cliënteel wafels aan te duiden die, integendeel, zonder boter en met andere vetstoffen vervaardigd waren; dat verdachte aldus het gebruik en de aanwezigheid van boter heeft bevestigd waar enerzijds geen boter en anderzijds andere vetstoffen dan boter voorhanden waren; dat dit er op neerkomt de « afwezigheid van boter » te doen doorgaan als « aanwezigheid van boter » en « andere vetstoffen dan boter » te doen doorgaan als « boter »; dat de benaming « Boterwafels », waaronder de verdachte de aangeklaagde wafels overigens had gesteld, er bijgevolg toe strekte te doen geloven dat deze wafels boter bevatten, als wanneer ze er geen bevatten in een hoeveelheid die door ontleding kan worden gedoseerd of de vetstof van de wafels niet ten minste 50% boter bevatte ;

Overwegende dat het M.B. van 25 juni 1951 niet vergt dat de koper bedrogen worde opdat de inbreuk onder litt. B van de telastlegging zou kunnen bestaan ; dat de « strekking te doen geloven... » aangestipt in het voorgaande alinea, inderdaad volstaat als bestanddeel van de telastlegging B; (in het frans « de nature à faire croire que ... »).

Overwegende dat de verdachte voorhoudt dat meerdere producten op de markt waren op het ogenblik dat het Ministerieel Besluit van 25 juni 1951 werd uitgevaardigd en alsdan verkocht waren onder benamingen zoals « Butter Biscuits », « Boterwafels » enz.... en daaruit schijnt te willen afleiden dat het Ministerieel Besluit van 25 juni 1951 niet toepasselijk is op de benamingen « Boterwafels » ;

Overwegende dat argumenten te rechte of ten onrechte, eens of vroeger aangewend ten aanzien van de woorden « Butter Biscuits », niet ipso facto gelden voor de benaming « Boterwafels »; dat verdachte overigens niet bewijst dat de terminologie « Boterwafels » voor het Ministerieel Besluit van 25 juni 1951 zodanig in voege was dat het de naam was geworden van een produkt zonder dat daar nog de samenstelling van het product daarbij betrokken was ;

Overwegende dat de benaming « Boterwafels » integendeel uitsluitend betrekking heeft op de samenstelling van de wafels en sedert het besluit van 25 juni 1951 toepasselijk is) alleen denkbaar is om wafels te bedoelen die met boter, dit is melkboter, vervaardigd zijn; dat deze benaming noch als merk noch als handelsnaam kan doorgaan waaronder men wafels zonder boter zou kunnen schuiven ;

Overwegende dat, zo het M.B. van 25 juni 1951 een strafrechtelijke beschikking is die geen terugwerkende kracht mag hebben, dit niet-retroactief karakter nochtans niet toelaat te beweren dat feitelijke toestanden die onder de voorgaande wetgeving geoorloofd waren en het onder de nieuwe niet meer zijn, ongestraft zouden mogen behouden worden; dat de niet terugwerkende kracht van een nieuwe strafwet zich uitsluitend er tegen verzet dat vroeger gepleegde en vroeger niet strafbare feiten krachtens deze nieuwe strafwet zouden vervolgd worden ; dat overigens het Ministerieel besluit van 25 juni 1951, verschenen in het staatsblad van 15 juli 1951, slechts van toepassing was vanaf 1 december 1951 (zie art. 6) tijdspanne die aan eenieder toelaten moest de lopende en niet conforme productie

naar de nieuwe voorschriften in te zetten; dat de feiten der telastelegging na 1 december 1951 werden gepleegd en wel bepaald in 1953;

Overwegende dat het feit, zo het bewezen ware, dat het fabriceren van industriële wafels slechts mogelijk is met andere vetstoffen dan boter (omdat wafels vervaardigd met boter niet lang genoeg bewaren) dit nog geen reden is die toelaten zou « wafels zonder boter » te doen doorgaan en in de handel te brengen als « Boterwafels » (t.t.z. met boter) of « Gaufres au beurre »;

Overwegende dat de verdachte ondoeltreffend aanvoert dat de « huishoudster », « kopers » heel goed weten dat industrieel gebakken wafels geen boter bevatten en daaruit schijnt af te leiden dat de kopers dan ook niet zijn bedrogen geweest; dat integendeel industriële wafels, zoals deze ter zake aangeklaagd, zo ze niet uitsluitend of hoofdzakelijk ervoor zijn bestemd, dan toch hoofdzakelijk te recht komen bij een minder begoede cliënteel die, minder vertrouwd met dure boter en meer met andere goedkope vetstoffen, die wafels aankoopt én omdat zij aangelokt is door de lage prijs en terzelfdertijd bedrogen wordt door de verzonnen bevestiging dat de wafels met boter zijn vervaardigd; dat hier dus wel bedrog nopens de aard van de verkochte zaak mogelijk is;

Overwegende ook dat industriële wafels zoals deze die verdachte verkocht niet uitsluitend worden verkocht aan huishoudsters maar ook aan andere personen die geen huishoudsters zijn (sportlui, kermisvierders, toeschouwers, werklieden enz...) die van het verwerken van boter in wafels of in industriële wafels niet afweten en hun voorkeur aan bepaalde wafels geven waar de propagandanaam ervan bevestigt dat zij met boter zijn vervaardigd; dat hier dus ook bedrog mogelijk is;

Overwegende dat het derhalve bewezen is dat verdachte zij heeft schuld gemaakt aan het feit B der telastelegging; dat hij het feit B heeft gepleegd om de koper te bedriegen nopens de aard van de hem verkochte wafels, door wafels te verkopen of te leveren die schijnbaar gelijk waren aan de boterwafels die de koper kocht of meende te kopen; dat de verdachte dit deed met bedrieglijk opzet en om daar rechtstreeks voordeel uit te trekken en ook om zijn winsten op te drijven; dat verdachte de aangeklaagde wafels werkelijk heeft verkocht en zijn kopers werkelijk bedrogen; dat derhalve ook het feit A vóór het Hof bewezen is gebleven;

Overwegende dat de verscheidene feiten onder literis A en B de uitwerking zijn van één en zelfde strafbare bedoeling en in zodanig verband staan met elkander dat zij één enkele voortgezette handeling, één enkel strafbaar misdrijf vormen, te beteugelen met de zwaarste straf, deze van feit A; dat de straf, uitgesproken door de eerste rechter, gepast voorkomt tot beteugeling van de weerhouden feiten;

Om deze redenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak, ontvangt de ingestelde beroepen en erover beslissend,

Bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen;

Verwijst verdachte in de kosten van beroep.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e kamer bis. — 11 januari 1956.

Voorzitter : M. Janssens.

Advocaten : Mrs H. Van Eecke (Brussel) en Scheere.

Gehuwde vrouw. — Gedaagde vrouw, gehuwd na de dagvaarding en vóór de verschijning in rechte. — Ontbreken van maritale machtiging. — Geen nietigheid op grond van artikel 215 B. W.

Vrouw-gedaagde, die nog niet gehuwd was op de dag van het verzoekschrift, waarbij het geding voor de Vrederechter is ingeleid; vrouw eerst later in het huwelijk getreden, nl. drie dagen vóór het verschijnen voor de Vrederechter.

Daar er zich een wijziging in haar staat had voorgedaan, was zij verplicht zulks aan de tegenpartij te notificeren. Zolang deze notificatie niet geschied is, neemt de procedure haar normale gang.

De vrouw is derhalve niet gerechtigd de nietigheid in te roepen, die voortspruit uit het ontbreken van maritale machtiging.

De Reytere t/ De Reytere.

Overwegende dat appellante bij het bestreden vonnis dd. 6 september 1955, veroordeeld werd om aan geïntimeerde te betalen een maandelijks onderhoudsgeld van (X Fr.);

Overwegende dat appellante eerst opwerpt dat zij, ofschoon gehuwd, noch de echtelijke machtiging, noch de rechterlijke machtiging bekomen heeft om in rechte voor de heer Vrederechter te verschijnen en zodoende het voorschrift van artikel 215 B.W. ter zake niet geëerbiedigd werd;

Overwegende dat appellante niet gerechtigd is de nietigheid voortspruitende uit het gebrek aan machtiging, in te roepen en dit om volgende redenen :

Overwegende dat appellante nog niet gehuwd was op 22 augustus 1955, datum van het verzoekschrift waarbij het geding voor de heer Vrederechter ingeleid werd; dat zij slechts op 3 september 1955 in het huwelijk trad, hetzij drie dagen vóór het verschijnen voor voormelde Magistraat; dat zij verplicht was, vermits er zich een wijziging in haar staat voordeed, zulks aan de tegenpartij te notificeren; dat zolang deze notificatie niet geschied is de procedure haar normale gang voortging;

Overwegende dat appellante voorhoudt, zonder hiervan enig bewijs voor te leggen, dat zij geïntimeerde voor de zitting ingelicht heeft over het feit dat zij gehuwd was; dat zulks door geïntimeerde betwist wordt; dat, wat er ook van weze, een regelmatige notificatie vereist was;

.....
(zonder belang).

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Rechtdoende in hoger beroep en op tegenspraak;

Alle verdere en strijdige besluiten van de hand wijzende;

Na er over beraadslaagd te hebben;

Verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond;

Dienvolgens bevestigt het bestreden vonnis en verwijst appellante in de kosten van het beroep.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OOSTENDE

1e Kamer. — 12 april 1956.

Voorzitter : M. Rayee.

Rechters : M.M. Londes en Deswaef.

Referendaris : M. Fontaine.

Advocaten : Mrs Boudolf en W. Six.

Factuur. — Zgn. verhogingsbeding. — Vereisten voor de werking daarvan.

Als volgt luidende factuurclausule : « In geval het niet-betalen van de factuur gerechtelijke vervolgingen zou uitlokken zal het bedrag van de factuur verhoogd worden met ten minste 20 % wegens betwistingskosten ».

Het strafbeding is niet rechtstreeks in strijd met artikel 1244 B.W. doch het kan slechts werken, indien de rechter, voor wie de vordering aanhangig is, van oordeel is dat de schuldenaar niet ongelukkig is noch te goeder trouw en dat hem alle termijnen van uitstel van betaling moeten worden geweigerd.

Voor de werking van het strafbeding is bovendien vereist; dat de leverancier zijn schuldenaar formeel in gebreke heeft gesteld door hem te waarschuwen dat, in geval binnen een bepaalde termijn niet betaald wordt, de gerechtelijke vervolgingen zullen worden ingesteld en de clausule toegepast.

Bescherming moet worden verleend aan de schuldeiser, die slachtoffer is van de kwade trouw van zijn schuldenaar.

P.V.B.A. Bidon t/ P.V.B.A. Catteeuw & C°.

Aangezien de rechtsvordering ten doel heeft; betaling te bekomen van een som van 8.333 fr., debet-saldo op een rekening wegens geleverde benzine, onderverdeeld als volgt :

Verschillige leveringen geëchelonneerd van 30 september 1954 tot 31 mei 1955 :	15.091,00 fr.
Verhoging van 20 % ingeval van gerechtelijke vervolgingen :	3.031,00 fr.
Moratoire rente :	211,00 fr.
	18.333,00 fr.
Min betaalde afkortingen :	10.000,00 fr.
	8.300,00 fr.

Aangezien de verweerster, op 3 januari 1956, de som van 5.091 fr. betaalde, zodat de hoofdsom volledig is afbetaald;

Aangezien de aanlegster volhardt in haar vraag tot betaling van de verhoging van 20 % en van de moratoire rente;

Aangezien het geschil dus beperkt is tot de geldigheid van de factuurclausule, luidende als volgt : « In geval het niet-betalen van de factuur gerechtelijke vervolgingen zou uitlokken zal het bedrag van de factuur verhoogd worden met ten minste 20 % wegens betwistingskosten;

Aangezien dergelijk beding sinds enkele jaren courant schijnt, en sommige handelaars maken er misbruik van, door de verhoging op 25 % soms 30 % te brengen, en, lijk er bovendien nog een clausule bestaat in verband met de moratoire rente die schommelt tussen 6 % en 10 % 's jaars, is de schuldenaar werkelijk uitgeperst;

Aangezien rechtsleer en rechtspraak verdeeld zijn over de wettelijkheid van het verhogingsbeding;

Aangezien de enen verklaren dat dergelijk beding geoorloofd is, daar het niet strijdig is met de openbare

orde en door de schuldenaar aanvaard werd, vermits deze er tegen niet heeft geprotesteerd toen hij de factuur ontving; ook is het verrechtvaardigd, want te veel schuldenaars geven duidelijk blijk van kwade trouw, waar zij de verkoper verplichten, in geval deze moet dagvaarden, een dossier aan te leggen, een advocaat te gelasten met te pleiten, diens ereloon te betalen, en kosten te dragen;

In het voordeel van deze thesis : Piret, Le droit au prix du vendeur de meubles, nr 6; Handelsr. Aalst, 27 nov. 1951, Revue Banque, p. 209; P. De Beus, Beroep, Brussel, 24 juni 1953, J. T. 1954, p. 226; Gent, 22-10-1938 R.W. 1938-1939, 820;

Aangezien anderen beweren dat de wetgever, in geval van proces, maar één strafbepaling heeft voorzien : de verliezer moet de kosten dragen, het is te zeggen : de kosten van dagvaarding, van griffie, van registratie, doch niet de andere kosten, noch het ereloon van een advocaat; dat alle verhoging van het bedrag van een factuur in geval van invordering langs gerechtelijke weg, strijdig is met de openbare orde;

(Brussel, 8-6-1952, J.T. 1954, p. 10; Gent, R.W. 1950-1951, 1472; Revue des Faillites, 1952-1953, p. 49; Brussel, 16 januari 1947; Jur. comm. Brux. 1947, 131; Brussel, 27 oktober 1948; Pas. 1949, III, 9);

Aangezien de beide thesissen met elkaar dienen vergeleken en verzoend, door te verklaren dat het strafbeding niet rechtstreeks strijdig is met art. 1244 B.W., doch dat het maar kan spelen wanneer de rechtsmacht, voor dewelke de vraag aanhangig is, van oordeel is dat de schuldenaar niet ongelukkig is noch te goeder trouw, en dat hem alle betaaltermijnen moeten geweigerd worden; (In deze zin : Cloquet, Studie in R.W. 1951-1952, 242-256; De Page, Compl. Droit Civil, T. I, nr 146, A à F);

Aangezien er bovendien nog vereist is, opdat de strafclausule zou kunnen werken, dat de leverancier zijn schuldenaar formeel in mora heeft gesteld, door hem te verwittigen dat, in geval er niet betaald wordt binnen een bepaalde termijn, de gerechtelijke vervolgingen zullen aangevat worden en de clausule toegepast;

Met één woord : er moet bescherming verleend worden aan een schuldeiser, slachtoffer van de kwade trouw van zijn schuldenaar;

Aangezien de eiseres echter, in het behandeld geval, nadat zij de verweerster formeel had in mora gesteld en dezer aandacht speciaal had gevestigd op het strafbeding, haar vordering maar heeft ingeleid nadat het geëist bedrag grotendeels betaald was, hetzij 10.000 fr.; drie dagen na de dagvaarding heeft de verweerster zich gehaast om het saldo van 5.091 fr. te betalen, zodat aanlegster aan haar vordering had kunnen verzaken, behoudens wat aangaat de kosten van dagvaarding, terwijl ze aandrang voor de betaling van de moratoire rente, groot 211 fr.;

Aangezien eiseres volhardt in haar vraag om betaling te bekomen van de moratoire rente, en derhalve dient er nog enkel uitspraak gedaan over het verschuldigd zijn van die som van 211 fr., die trouwens niet betwist wordt;

Aangezien de rechtbank niet meer aangesproken is voor de vraag tot betaling van de hoofdsom, bestaat er eigenlijk gezegd geen invordering meer langs gerechtelijke weg; bijgevolg is de clausule die verhoging van de factuur voorziet in geval van vordering langs gerechtelijke weg, niet meer toepasselijk.

Om deze redenen :

Veroordeelt de verwerende vennootschap tot betaling van de som van 211 fr. moratoire rente, met de

gerechtelijke intrest op het saldo betaald na de dagvaarding en met de kosten.

Ontzegt de aanleggende vennootschap het overige van haar vraag;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad.

VREDEGERECHT TE PEER

18 november 1955.

Rechter : M. Roelands.

Advocaat : Mr Slegten.

Gerechtelijk contract. — Bevoegdheid van partijen vóór de vrederechter tot wijziging na gemeen overleg van het gerechtelijke contract.

Vóór de vrederechter mogen partijen na gemeen overleg het gerechtelijk contract wijzigen en zijn derhalve niet gebonden door de inhoud van de dagvaarding.

De Corswarem t/ Achten.

Gelet op de inleidende dagvaarding bij exploit van deurwaarder Smeets A. te Peer, dd. 18 oktober 1955, geboekt en ingeschreven ter rolle onder n° 383, waarin de huurbraak gevraagd wordt wegens niet betaling van vier maanden huishuur, evenals de betaling van 2.510 frank wegens vervallen huishuur;

Overwegende dat verweerder erkent de achterstallige huursommen der maanden juli, augustus, september, oktober 1955 schuldig te zijn; dat hij eveneens akkoord gaat, ter zitting, om de dagvaarding aan te vullen voor wat de in de loop van het geding vervallen huursom der maand november betreft; dat het totale gevorderde bedrag der achterstallige huursommen en 10 frank voor ontvangkaart dus bedraagt $2.510 + 625 = 3.135$ frank;

Dat de partijen immers voor het vrederecht, na gemeen overleg, het gerechtelijk contract mogen wijzigen, en dat zij derhalve niet gehouden zijn door de inhoud van de dagvaarding (Cass., 9 januari 1930, Pas I, 56);

Overwegende dat aanlegger ter zitting nog andere schadeposten vordert, welke in de dagvaarding niet voorkomen en waardoor geen akkoord verleend werd om de dagvaarding te wijzigen; dat derhalve over deze bijkomende eisen niet kan beslist worden in dit geding;

Overwegende dat verweerder op 11 oktober 1955 in verzoening geroepen werd en toen reeds aanbod van betaling deed; dat hij hetzelfde aanbod herhaalde op onze zitting van 8 november 11., maar dat hij telkens niet betaalde; dat hij op heden 18 november 1955 nog geen betaling gedaan heeft;

Overwegende dat de wanbetaling van de huurprijs de verbreking wettigt van het huurcontract;

Overwegende dat verweerder voor de eerste maal in verzoening, d.w.z. op 11 oktober 1955, aanvoerde geen gebruik van de waterput te hebben kunnen maken daar de waterpomp stuk is, en dat hij om die reden geen huishuur meer betaalde;

Overwegende dat het aan de partijen niet toekomt zich zelf recht te doen; dat bovendien verweerder het nooit nuttig en dienend geacht heeft eiser in verzoening te roepen;

Overwegende dat eiser bereid is de gevraagde herstellingen te doen en reeds opdracht zou gegeven hebben om de waterpomp te herstellen;

Overwegende dat uit de houding van verweerder

blijkt dat het ongebruik van de pomp hem niet te veel last berokkende daar hij Ons nooit voordien iets heeft gevraagd.

.....

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN

Op 3 december 1956 werd de Vlaamse Conferentie uitgenodigd tot een bezoek aan de instellingen van de General Motors Continental.

De zeer talrijke confraters die aan deze uitnodiging gevolg gaven, zullen er zeker geen spijt van gehad hebben. De ontvangst was uiterst hartelijk, het eten prima en het bezoek aan de montagehallen overdonderend.

Nadat in de ruime toonzaal de nieuwste modellen konden bewonderd worden in een keuze waar rekening gehouden werd met ieders smaak, maar misschien niet met ieders beurs, werden de confraters in een prachtige cinemazaal vergast op enkele kleurfilms speciaal opgevat om het instructieve zorgvuldig te mengen met de pubicitaire.

In de monumentale eetzaal der bedienden werd daarna een «self serving lunch» opgediend die voortreffelijk was. De bedienden van deze firma kunnen in die zaal en in die gezellige atmosfeer iedere middag van zulk een maal genieten en dit is het vergelijken waard met het schouwspel dat ongelukkiglijk onze griffies rond het middaguur noodgedwongen bieden.

Het tot op de top gerationaliseerd en gemechaniseerd fabricage- en assemblagebedrijf geeft een onvergetelijke indruk. Tot in de kleinste details is alles gepland en voorzien. Iedere minuut heeft zijn waarde. Snelheid, degelijkheid en efficiency zijn de slagzinnen die voor iedereen tellen en waarop het ganse bedrijf gesteund is. De lopende band gaat steeds onverstoord en ononderbroken verder en kan slechts gestopt worden door een fout. Alles is er echter op gericht fouten tegen te houden en te vermijden.

Kantoren, magazijnen, garage, assemblageafdeling, fabricageafdeling voor radiateurs, drijfkrachtcentrale, sportterreinen, het hele indrukwekkende complex van gebouwen werd bezichtigd onder bevoegde leiding en enigszins duizelig wordt men langs een prachtige trap weer in een normale wereld gebracht.

Een half uur later thuis, mijmert men, gebogen over dorre besluiten, over snelheid, degelijkheid en efficiency.

K.

WETGEVING

WETSVORSTEL TOT WIJZIGING VAN DE WETGEVING INZAKE DE VERTEGENWOOR- DIGING VAN DE BEKLAAGDEN VOOR DE STRAFRECHTBANKEN

Toelichting

Volgens de thans geldende wetgeving behoeven alleen de burgerlijke en de burgerlijke aansprakelijke partijen niet in persoon voor de correctionele rechtbank te verschijnen, mits zich door een pleitbezorger te laten vertegenwoordigen. De beklagde heeft slechts dit recht wanneer het misdrijven geldt die geen gevangenisstraf medebrengen.

Deze voorschriften zijn te streng, in tweeërlei opzicht :

A. — Vooreerst wordt de verplichte tussenkomst van een pleitbezorger, met het oog op de vertegenwoordiging voor de correctionele rechtbank, door geen enkele overweging verantwoord. Deze regel is zelfs zeer hinderlijk voor de pleiters en de rechtbanken. Het is billijk eveneens aan de advocaat, die de *dominus litis* is, het recht te verlenen om de rechtzoekende te vertegenwoordigen wanneer de persoonlijke verschijning van deze laatste niet bij de wet is vereist.

Het is overbodig te eisen dat de advocaat houder weze van een volmacht, want nu reeds treden de advocaten op zonder volmacht door bemiddeling van de pleitbezorgers, en deze toestand gaf geen aanleiding tot misbruiken.

In politiezaken zijn de advocaten thans, volgens sommige rechtbanken, gehouden zich van een volmacht te voorzien; de cliënten ondertekenen ze zonder ze te lezen; de volmachten om te verschijnen bevatten bijna altijd volmacht voor eventueel hoger beroep; de advocaat heeft dus vrije hand maar acht zich daarom niet ervan ontslagen de onderrichtingen van zijn cliënt in te winnen. Deze toestand gaf geen aanleiding tot misbruiken. De noodzakelijkheid volmacht te bezitten, ten minste voor hoger beroep, geeft daarentegen aanleiding tot nutteloze stappen, met name bij de registratie. De advocaat is de pleitbezorger van het vrederecht; hij moet in politiezaken kunnen optreden, zoals de pleitbezorger dit naast de advocaat deed en blijft doen, in correctionele zaken.

Vóór het bestuur der Directe Belastingen mag de advocaat zonder volmacht in naam van de belastingplichtige optreden, dit sedert de circulaire n° 470 van 2 maart 1951, dat op ons verzoek werd uitgevaardigd.

Wij stellen bijgevolg voor het Wetboek van Strafvordering, en meer bepaald de artikelen 152, 185, 204 en 417, in die zin te wijzigen.

B. — Anderzijds moeten de gevallen worden uitgebreid waarin de beklaagde gemachtigd is of kan worden om zich voor de correctionele rechtbank te laten vertegenwoordigen.

Artikel 185 van het Wetboek van Strafvordering beoogt slechts het geval waarin het ten laste gelegde misdrijf geen gevangenisstraf medebrengt.

Bij het nieuwe artikel 185 (artikel 2 van het voorstel) wordt de beklaagde bovendien vrijgesteld van de verplichting in persoon te verschijnen indien de zaak tot de bevoegdheid behoort van de politierechtbank (waarbij vertegenwoordiging door gemachtigde reeds is toegelaten krachtens artikel 152 van het Wetboek van Strafvordering) maar door samenhang voor de correctionele rechtbank werd gebracht. Hier wordt natuurlijk niet het geval bedoeld waarbij een beklaagde tevens voor een misdrijf en voor een overtreding wordt vervolgd, maar wel het geval waarin hij wordt vervolgd wegens eenvoudige overtredingen, samenhangend met een door een ander beklaagde gepleegd misdrijf.

De rechtbank kan bevelen dat de beklaagde in persoon verschijnt.

Wij willen bovendien de beklaagde in de mogelijkheid stellen zich in verscheidene gevallen te laten vertegenwoordigen, namelijk :

1) Ingeval de zaak niet op de gestelde datum wordt behandeld. In dat geval moet aan de beklaagde, indien hij afwezig en niet vertegenwoordigd is, en aan de getuigen een nieuwe dagvaarding worden gericht. Is hij vertegenwoordigd, dan kan de zaak naar een bepaalde datum worden verschoven, zonder nieuwe dagvaarding.

2) Ingeval er slechts uitspraak moet worden gedaan over een exceptie of een tussengeschied, onafhankelijk van de grond der zaak.

3) Ingeval alleen de burgerlijke belangen in het geding blijven.

In feite voeren wij geen nieuwe regel in; wij formuleren slechts beginselen die reeds ingang hebben gevonden in de rechtspraak, met dien verstande evenwel dat thans het recht van de advocaten om de beklaagden te vertegenwoordigen uitdrukkelijk wordt erkend.

Ten slotte stellen wij voor dat de rechtbank vertegenwoordiging door pleitbezorger of advocaat zal kunnen toestaan, wanneer de beklaagde om enigerlei reden, zoals ziekte, invaliditeit of verwijdering, voorgoed of voor lange tijd in de onmogelijkheid is in persoon te verschijnen. Tot staving van zijn aanvraag om toelating bewijst de raadsman de onmogelijkheid te verschijnen. De rechtbank doet, zo nodig, de juistheid van de aangevoerde redenen nagaan. Er wordt een geldboete bepaald ten einde eventuele misbruiken te beteugelen. In een bepaalde rechtspraak wordt die wijze van verschijnen reeds aanvaard; maar er bestaat aarzeling, en de procedure zal er bij winnen als ze in een tekst wordt vastgelegd.

De rechtbank moet geen rekenschap geven nopens de redenen die haar eventueel ertoe aanzetten om het verzoek van de beklaagde af te wijzen. Haar beslissing is niet voor hoger beroep vatbaar.

Het spreekt vanzelf dat de hierbovenstaande regelen ook gelden in geval van verzet tegen een bij verstek gewezen vonnis; de verschijning die van hem die verzet doet, wordt geëist is dezelfde als die, welke vanwege een andere beklaagde wordt geëist.

De voorgestelde wijzigingen zullen zowel op de rechtspleging voor het Hof van Beroep van toepassing zijn als op de rechtspleging voor de correctionele rechtbank (zie artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering), in raadkamer en in kamer van inbeschuldigingstelling. Daarenboven stellen wij voor dat de beklaagde altijd door gemachtigde mag verschijnen in raadkamer en in kamer van inbeschuldigingstelling, die niet in de beoordeling van de zaken zelf treden.

Wetsvoorstel

Eerste artikel.

Artikel 152 van het Wetboek van Strafvordering wordt door volgende tekst vervangen :

« De rechtbank kan echter bevelen dat de beklaagde in persoon verschijnt. »

Aankondiging 2.

Artikel 185 van het Wetboek van Strafvordering wordt vervangen door volgende tekst :

« § 1. — In alle gevallen, waarin partijen zich voor de rechtbank mogen laten vertegenwoordigen, geschiedt deze vertegenwoordiging óf door een pleitbezorger óf door een advocaat.

§ 2. — De burgerlijke partij en de burgerlijk aansprakelijke partij mogen zich altijd laten vertegenwoordigen.

§ 3. — De beklaagde mag zich laten vertegenwoordigen in zaken betreffende misdrijven, die geen gevangenisstraf medebrengen; in zaken, die, omdat zij tot de bevoegdheid van de politierechtbank behoren, enkel wegens samenhang voor de correctionele rechtbank zijn gebracht; ten slotte, indien er enkel moet beslist worden over een exceptie of een incident, dat de grond van de zaak niet raakt, of indien alleen de burgerlijke belangen erbij zijn betrokken.

De rechtbank kan echter bevelen dat de beklaagde in persoon verschijnt.

§ 4. — In alle andere gevallen mag vertegenwoordiging van de beklaagde door de rechtbank worden toegestaan, wanneer de zaak niet op de gestelde datum kan worden gehoord, of wanneer de beklaagde net bewijs levert van de langdurige onmogelijkheid in persoon te verschijnen. De beslissing van de rechtbank is niet vatbaar voor hoger beroep; zij kan worden ingetrokken.

De kosten van het nagaan van de langdurige onmogelijkheid te verschijnen vallen ten laste van de veroordeelde beklaagde. Zij vallen ten laste van de beklaagde, zelfs indien deze wordt vrijgesproken, indien de langdurige onmogelijkheid te verschijnen valselijk werd aangevoerd. In dit laatste geval kan de beklaagde bovendien worden veroordeeld tot geldboete van 26 tot 200 frank, die in hetzelfde vonnis wordt uitgesproken. »

Artikel 3.

§ 1. — De volgende tekst wordt ingevoegd tussen het eerste en het tweede lid van artikel 15 der wet van 25 oktober 1919, gewijzigd bij het eerste artikel der wet van 22 juli 1927 en het eerste artikel van het koninklijk besluit van 24 maart 1936 :

« De paragrafen 1 en 2 van artikel 185 van het Wetboek van Strafvordering zijn van toepassing op de vertegenwoordiging van partijen vóór de raadkamer. De beklaagde mag er zich altijd laten vertegenwoordigen. »

§ 2. — Het volgende lid wordt toegevoegd aan artikel 223 van het Wetboek van Strafvordering, zoals het werd vervangen door het enig artikel van de wet van 19 augustus 1920 :

« Partijen mogen zich vóór de raadkamer laten vertegenwoordigen met inachtneming van de ter zake geldende regelen. »

Artikel 4.

Artikel 204 van het Wetboek van Strafvordering wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Het hoger beroep van de beklaagde en burgerlijk aansprakelijke partijen en van de burgerlijke partij kan, hetzij in persoon, hetzij door een pleitbezorger of een advocaat worden ingesteld. Het kan ook door een bijzonder gemachtigde worden ingesteld. In dit geval wordt de volmacht aan de akte van beroep vastgehecht. »

Artikel 5.

In artikel 417, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering worden de woorden : « door de pleitbezorger van de veroordeelde partij » vervangen door de woorden : « door een pleitbezorger, door een advocaat ».

E. Charpentier, F. Robyns, H. Lambotte,
R. Nossent, E. Dehandschutter, F. Hermans.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

MEDEDELINGEN

UNION INTERNATIONALE DES AVOCATS

De Union Internationale des Avocats heeft beslist aan de secretaris-generaal der Verenigde Natien de hieronderstaande tekst te doen geworden :

Aan de Heer Dag Hammerskjoeld,
Secretaris-Generaal der Verenigde
Natien, New York.

Het Bureau van de Union Internationale des Avocats, in bijzondere zitting vergaderd, getroffen door de onrust die weegt op de wereld.

Brengt hulde aan de prachtige inspanning van de Heer Hammerskjoeld,

Brengt in herinnering dat de voorwaarden van de vrede tussen de natien noodzakelijkerwijze dezelfde zijn als degene die ten slotte de vrede tussen de mensen hebben verzekerd binnen de afzonderlijke staten en die kunnen samengevat worden in het bestaan van een vrij gerecht beschikkende over de macht;

Nodigt diensgevolge de Verenigde Natien uit, waarvan de taak er in bestaat de vreedzame betrekkingen tussen de volkeren te waarborgen, zo spoedig mogelijk een wereldgerecft in het leven te roepen, samengesteld uit onafhankelijke magistraten, die uitsluitend bevoegdheid zullen hebben de conflicten op te lossen en die zullen beschikken over de nodige middelen om hun beslissingen ten uitvoer te leggen, welke ook de macht weze van de in zake zijnde partijen.

De Voorzitter : Mario Braschi.

* * *

Verder werd door het Bureau de hiernavolgende motie gestemd :

Overwegende dat de steeds nauwere aansluiting van de banden, die de verschillende staten van Europa verenigen, een ideaal is waarmede alle advocaten instemmen;

Overwegende dat de verwezenlijking van dit ideaal ingewikkelde en voorafgaandelijke problemen stelt van juridische techniek;

Overwegende dat op het gebied van het privaat recht de advocaten bijzonder bevoegd zijn om deze vraagstukken te bestuderen en dat deze studie zich in elk geval aan hen zal opdringen;

Nodigt de Union Internationales des Avocats al zijn leden uit om onmiddellijk deze vraagstukken ter studie te leggen en in het bijzonder de gedeelten van het privaat recht te bepalen die zouden dienen geunificeerd te worden, alsook deze die zouden dienen gewijzigd te worden, ten einde een harmonisch juridisch leven toe te laten in het Europa dat gevormd wordt en de advocaten voor te bereiden tot de nieuwe rol die zij zullen geroepen worden te vervullen.

De Union Internationale des Avocats is ter beschikking van zijn leden ten einde de nodige contacten tot stand te brengen tussen de commissies welke elke balie nodig zou oordelen in zijn schoot op te richten om deze vraagstukken te bestuderen.

De Voorzitter : Mario Braschi.

VRIJE UNIVERSITEIT TE BRUSSEL

De Vrije Universiteit te Brussel kondigt de vacatie aan van de hiernavolgende cursus in de rechtsfaculteit : Criminele anthropologie en pathologie.

De aanvragen van de kandidaten met curriculum vitae moeten vóór 1 januari 1957 toekomen aan de heer Rector der Universiteit, 50, Fr. D. Rooseveltlaan.

TAALKUNDIGE KRONIEK

ADOLPHE V. THOMAS : Dictionnaire des Difficultés de la Langue Française. — Paris, Librairie Larousse (1956), 8°, 436 blz. — Prijs : 980 Fr. fr.

Monsieur Thomas,

Votre ouvrage épouse un exemple frappant de clarté latine; vous avez réussi à projeter de la lumière sur bien des difficultés, réclamant, depuis longtemps, à la fois une solution pratique et adéquate...

A. Bl.

Menigen onder ons hebben wellicht een aangename herinnering behouden aan het naslagwerk: *Dictionnaire des Synonymes*, dat René Bailly in 1947 uitgaaf. Deze taalvorser slaagde er in belangstelling te wekken voor de studie van de zinverwante woorden, waarvan niemand het onbetwistbaar nut zal ontkennen. Tot nu toe is die handleiding in haar aard nog niet overtroffen.

Al wie de kennis van de moedertaal in haar vol licht wil plaatsen of de kennis van een vreemde taal waardeert, staat voor een onoverzienbaar terrein, dat hij geregeld dient te verkennen. Elk boek dat de studie van de moedertaal of van de vreemde talen vergemakkelijkt en bespoedigt, zal ons altijd welkom zijn.

In dat opzicht wensen we uw aandacht te richten op het handboek: « *Dictionnaire des Difficultés de la Langue Française* ». De bewerker onthoudt ons niet de gewone vakken, spelling en grammatica, die overal opgeld doen. Als toemaat biedt hij alle belangstellenden een onverhoopt uitlooptveld aan, waarop velen overvloedig kunnen oogsten.

Met een kunde die eerbied afdwingt, heeft Adolphe V. Thomas orde gebracht in de chaos van de Franse taalzuivering. En naar dat hoofdvak zagen we reeds lange tijd heel nieuwsgierig uit.

De schrijver wekt een wakkere belangstelling voor talrijke taalverschijnselen, waarvan vele ons ontgaan of die we onvolkomen kennen. Hij wijst op talloze verkeerheden, waarbij gemoeid zijn: 1) het taaleigen; 2) het geslacht; 3) de uitspraak; 4) het voorzetsel; 5) de woordkeuze; 6) de woordschikking; 7) de woordverklaring.

Hij omzeilt geenszins de moeilijkheden; hij heeft ze geduldig opgespoord; hij verklaart ze zonder schroomvalligheid en geeft er steeds de oplossing van. Hij doet het even goed en nauwgezet als wijlen Albert Dauzat, de schrandere taalkundige, die we nog dankbaar blijven voor zijn voortreffelijke « *Grammaire...* ».

Mogen we een en ander uit Thomas' leidraad overschrijven?

Couper. — On dit aussi bien (et plus souvent) *Se faire couper les cheveux* (Acad.) que *Se faire tailer les cheveux*.

Couper au plus court s'emploie de préférence à *couper au court*.

Coupure. Un article « découpé » dans un journal est une *coupure* de journal et non une *découpure*.

Créer fait au présent de l'indicatif *je crée* (et non *je crée* et au futur *je créerai*).

Déblatérer se construit avec *CONTRE* (et non *sur*): Il a passé deux heures à *déblatérer* contre moi (Acad.).

Derechef s'écrit en un seul mot et signifie « de nouveau » (et non pas « sur le champ », comme le croient certains): Recommencer *derechef*. Exhorter *derechef* un enfant au travail, enz.

Bij sommige werkwoorden is avoir en être aangewezen om een werking of een toestand weer te geven. Dit onderscheid lijkt voor vreemdelingen en

autodictanten meestentijds een onoverkomelijke moeilijkheid. Bij de tweede uitgave van deze « *Dictionnaire...* » zou een woordje uitleg daarover niet mistaan. De oude Collard, wiens spraakkunst onvindbaar geraakt, deed dat op een uitmuntende wijze (1).

Dat is maar een greep uit de honderden taalfouten en — moeilijkheden, die op een bevredigende wijze hun beslag krijgen. Een vlotte kennis van de moedertaal is niet het werk van een drietal jaren noeste studie, doch van een levenslange inspanning.

Onder de duizenden — en hoeveel onleesbare — boeken, die tijdens dit jaar reeds in Frankrijk verschenen, rekenen wij de handleiding van Adolphe V. Thomas tot een van de beste en de nuttigste.

Spreadt dat werk al de eigenaardigheden en de schatten niet ten toon van een taal, waarin beroemde humanisten hun gewrochten hebben geschreven?

Albert Blontrock.

(1) F. Collard, *Cours de Grammaire Française*. Syntaxe. Mons, H. Manceaux, 1867, 4°, 792 blz.; *De l'emploi des auxiliaires*, blz. 385-402.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie, n° 10, oktober 1956 :

Wetgeving.

Tijdschrift voor Gemeenterecht: 11e aflevering, november 1956 :

Wateringen: inrichting, beheer, belastingen (toezichtsmaatregelen).

Arbitrale Rechtspraak, n° 431, november 1956 :

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, aflevering III, 1956 :

J. A. C. Thomas: Arra in Sale in Justinian's law. — Fritz Schwarz: Studien zur hereditatis petitio. — K. de Vries: De opkomst van de gevangenisstraf in de Nederlandse steden benoorden Maas en Schelde.

Nederlands Juristenblad, aflevering 41, 1 december 1956 :

Mr P. J. G. Kapteijn: De nationalisatie van de Suezkanaalmaatschappij, de Conventie van Constantinopel van 29 oktober 1888 en het Volkenrecht. — Prof. Mr J. M. Van Bemmelen: De persvrijheid. — Mr Tj. D. Schaper: Over lekenrechtspraak. — Mr L. I. De Winter: Het probleem der bekentenissen in de communistische zuiveringsprocessen. — C. P. F. Was: Linksafslaan door militaire colonnes, politie- en brandweerauto's en begrafenisstoeten.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, n° 4469, 1 december 1956 :

Dr A. R. de Bruijn: Ons gemoderniseerde huwelijksvermogensrecht (V). — Y. D. C. van Duyn: Aantekeningen op de Successiewet 1956. — G. Nijk: Opheffing handelingsonbekwaamheid van de gehuwde vrouw, m.o. Prof. Mr J. C. van Oven. — Y. D. C. van Duyn: Fiscale Notities. — Prof. Mr R. D. Kolléwijn: Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Internationaal Privaatrecht (IV).

Journal des Tribunaux, n° 4128, 2 décembre 1956 :

Jacques Tassin: De l'obligation pour certaines sociétés d'avoir recours à un commissaire-reviseur et de la modification du statut des commissaires. — Jurisprudence.